

Sanquin
Bloedvoorziening

Bloed is leven

Jaarrekening
2011

Inhoudsopgave

4

Jaarverslag

1. Doelstelling	4
2. Kernactiviteiten	4
3. Juridische structuur	4
4. Corporate Governance	4
5. Verslag van de Raad van Toezicht	5
6. Personeel en organisatie	6
7. Ontwikkeling gedurende het boekjaar	6
8. Financiële resultaten en financiële positie	13
9. Risico's en risicobeheersing	15
10. Veiligheid, kwaliteit en maatschappelijk verantwoord ondernemen	17
11. Vooruitzichten voor 2012	17

19

Geconsolideerde jaarrekening 2011

Geconsolideerde balans per 31 december 2011	20
Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2011	21
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2011	22
Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening	24

39

Enkelvoudige jaarrekening 2011

Balans per 31 december 2011	40
Winst- en verliesrekening over 2011	41
Toelichting op de balans en winst- en verliesrekening	42

46

Overige gegevens

Voorstel resultaatbestemming	46
Gebeurtenissen na balansdatum	46

47

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht nevenfuncties Raad van Bestuur	47
Bijlage 2: Overzicht nevenfuncties Raad van Toezicht	48
Controleverklaring	49

Jaarverslag

1. Doelstelling

De Wet inzake bloedvoorziening beoogt de kwaliteit, veiligheid en beschikbaarheid van bloed en bloedproducten in Nederland zeker te stellen. Deze doelstelling heeft Sanquin overgenomen. Het mission statement van Sanquin luidt:

De Stichting verzorgt op non-profitbasis de bloedvoorziening en bevordert transfusiegeneskunde zodanig dat wordt voldaan aan de hoogste eisen van kwaliteit, veiligheid en doelmatigheid. Zij levert producten en diensten, verricht wetenschappelijk onderzoek en verzorgt onderwijs, opleidingen, bij- en nascholing.

2. Kernactiviteiten

De Bloedbankdivisie zamelt bloed in bij donors. Het bloed wordt getest en gescheiden in rode bloedcelconcentraten, bloedplaatjes en plasma. Deze producten worden – met uitzondering van het overgrote deel van het plasma – aan de Nederlandse ziekenhuizen geleverd. Soms worden bloed- en tussenproducten beschikbaar gesteld aan onderzoeksinstituten voor onderzoeksdoeleinden. Het plasma wordt voor het grootste deel geleverd aan de divisie Plasmaproducten. Daar worden de verschillende eiwitten uit het plasma gezuiverd en verwerkt tot geneesmiddelen, zoals stollingsfactoren voor de behandeling van hemofilie, albumine voor onder andere de behandeling van brandwonden en immunoglobulinen voor bijvoorbeeld patiënten met een tekort aan afweerstoffen. Deze lang houdbare bloedproducten gaan naar apothekers, ziekenhuizen en de farmaceutische groothandel. Plasma bevat veel verschillende eiwitten die de basis zijn voor de te bereiden geneesmiddelen. Er wordt voldoende plasma ingezameld om aan de Nederlandse vraag te voldoen naar het meest schaarse eiwit. Er blijven door de aard van dit bereidingsproces dus ook eiwitten over. De eiwitten die niet benodigd zijn voor Nederland, worden voor therapeutisch gebruik buiten Nederland geleverd.

Binnen de divisie Diagnostiek worden alle testactiviteiten van donaties ten behoeve van de bloedbanken uitgevoerd. Daarnaast levert deze divisie een groot aantal diensten aan ziekenhuizen op het gebied van specialistisch bloedonderzoek.

Het wetenschappelijk onderzoek van de Stichting is geconcentreerd in de divisie Research. Samen met academische medische centra en vele algemene ziekenhuizen wordt gewerkt aan een samenhangend klinisch en sociaalwetenschappelijk onderzoeksprogramma. Een deel van het

onderzoeksbudget wordt gefinancierd door een opslag op de prijzen voor kort houdbare bloedproducten. Daarnaast vindt financiering plaats uit externe subsidies, contractresearch en co-development. Ook opbrengsten van de divisies Plasmaproducten en Diagnostiek worden voor Research & Development gebruikt.

Binnen de divisie Reagents worden testreagentia ontwikkeld en geproduceerd die worden gebruikt in laboratoria van onder andere ziekenhuizen, bloedbanken en universiteiten.

De business unit Pharmaceutical Services ontwikkelt productieprocessen op basis van zoogdiercelkweek en eiwittechnologie met het doel nieuwe biologische geneesmiddelen op de markt te brengen, in samenwerking met de farmaceutische industrie. Daarnaast worden in opdracht specialistische kwaliteitscontroles uitgevoerd.

3. Juridische structuur

De activiteiten van Sanquin in Nederland zijn ondergebracht in een Stichting. Conform de mededingingswetgeving is de administratieve organisatie van Sanquin zodanig ingericht dat er onderscheid kan worden gemaakt tussen de marktconforme activiteiten en de publieke activiteiten van de bloedbanken. Sanquin neemt in België voor 50,01% deel in CAF. Deze onderneming (Coöperatieve Vennootschap met Beperkte Aansprakelijkheid) waarin ook het Belgische Rode Kruis en de Franse plasmafractioneringsorganisatie LFB deelnemen, exploiteert een fractioneringsinrichting in België. Sanquin Oy in Finland is een 100% dochter van Sanquin.

4. Corporate Governance

De principes van de Code Tabaksblat sluiten goed aan bij de statuten en de inrichting van de bestuurlijke processen van Sanquin.

De Code zelf is echter niet direct en volledig van toepassing op een Stichting als Sanquin. In de gezondheidszorg is een Corporate Governance code vastgesteld op basis van een model door de NVZ. Ook deze code is niet in alle opzichten toepasbaar, omdat Sanquin geen zorginstelling is. Er is daarom besloten een eigen Sanquin code te maken en te implementeren. De Raad van Toezicht heeft in 2006 deze Corporate Governance code voor Sanquin vastgesteld.

De Raad van Bestuur bestond in 2011 uit:

dr. ir. T.J.F. Buunen (voorzitter)
drs. H.J.C. de Wit (vice-voorzitter)
prof.dr. R.A.W. van Lier

Secretaris: mw. mr. H.M.H. de Bruijn-van Beek

De Raad van Toezicht bestond in 2011 uit:

mr. J.H. Schraven (voorzitter)
 prof.dr. F.C. Breedveld
 prof. dr. B. Löwenberg
 drs. J.C.M. Schönfeld (tot en met 30-9-2011)
 drs. M. van Rijn

Door het reglementair aftreden van de heer Schönfeld ontstond een vacature, die in het verslagjaar niet kon worden vervuld. De heer Schönfeld bleek bereid tijdelijk als adviseur aan de Raad van Toezicht verbonden te blijven.

5. Verslag van de Raad van Toezicht

De Raad houdt toezicht op het beleid van de Raad van Bestuur en op de algemene gang van zaken bij Sanquin. Tevens adviseert de Raad inzake de strategie en de activiteiten van Sanquin en beslist door middel van goedkeuring over belangrijke voorstellen van de Raad van Bestuur. In dit jaarverslag legt de Raad verantwoording af over zijn werkzaamheden in 2011. Bij zijn activiteiten hanteert de Raad de Sanquin Corporate Governance Code die spelregels en omgangsvormen omvat voor goed bestuur, effectief toezicht en een heldere verantwoording.

De Raad vergaderde in 2011 vier keer. Daarnaast onderhielden leden van de Raad individuele contacten met bestuursleden en medewerkers van Sanquin. Het beleidsplan, de begroting voor 2012 en het Middellange Termijn Plan kwamen aan de orde. Ook werden de financiële rapportages, het jaarverslag, de jaarrekening en het verslag van de accountant besproken. De door de Raad van Bestuur voorgestelde aanpassing van het zgn “treasury statuut” en een notitie inzake het financieel beleid van Sanquin werden goedgekeurd. De RvT stelde vast dat de bij VWS ingediende begroting voor 2012 met een aantal aanpassingen door de minister werd goedgekeurd.

De Raad nam kennis van de uitkomst van het, in 2010, door het ministerie van VWS geïnitieerde vervolgonderzoek, uitgevoerd door bureau ConQuaestor, op de eerder in 2009 door VWS geëntameerde benchmark van bureau Plexus naar prijzen van kort houdbare bloedproducten binnen Europa. Het nieuwe onderzoek richtte zich op de lange termijn houdbaarheid van de voorziening van plasmageneesmiddelen door Sanquin en de systematiek van de gehanteerde tarieven voor leveringen tussen het publieke en private deel van Sanquin.

De Raad liet zich informeren over de voornemens tot reorganisatie van de divisie bloedbank, het researchbeleid van Sanquin en het werk van een nieuwe afdeling van de

divisie research op het gebied van het kweken van rode bloedcellen. Ook besteedde de RvT aandacht aan de aanpak van de externe en interne communicatie van Sanquin. De Raad nam kennis van de maatregelen van Sanquin om de kwaliteit van de bloedvoorziening te garanderen.

In 2010 is de structuur van de donorinspraak veranderd. De Raad is de leden van de Regionale Donorraden en de Landelijke Donorraad alsmede de verschillende donorverenigingen erkentelijk voor hun activiteiten gericht op het verbeteren van de samenwerking van Sanquin met de donors. De Raad hecht grote waarde aan het vrijwillige en onbaatzuchtige karakter van bloeddonaties in Nederland en vindt dat de donors een goede en vriendelijke dienstverlening van Sanquin mogen verwachten.

De najaarsvergadering van de RvT werd gecombineerd met een bezoek aan CAF-cvba te Brussel, waar RvT en RvB na presentaties door vertegenwoordigers van het Ministerie van VWS en de Franse zusterorganisatie EFS van Sanquin gezamenlijk brainstormden over de toekomst van de bloedvoorziening en de ontwikkeling van de marktconforme activiteiten van Sanquin.

Op 17 november sprak de voorzitter van de Raad van Toezicht met de Ondernemingsraad over de algemene gang van zaken in de organisatie.

De RvT correspondeerde met de minister van VWS over de samenstelling en de honorering van de leden van de Raad van Bestuur. Vanwege de deels marktconforme activiteiten van Sanquin moet hierin een goede balans worden gevonden. De activiteiten van Sanquin met betrekking tot plasmageneesmiddelen worden in omvang belangrijker. De Raad van Toezicht stelt vast dat competenties die nodig zijn voor het besturen van een organisatie in de farmaceutische industrie daardoor belangrijker worden voor het profiel. Hierop is het beleid van de Raad van Toezicht voor de beloning van de Raad van Bestuur mede gebaseerd.

Zoals blijkt uit de overzichten elders in dit jaarverslag, was de samenstelling van de Raad zo, dat aan de statutaire eisen van deskundigheid en ervaring ruimschoots werd voldaan.

De Raad van Toezicht evalueerde zowel zijn eigen functioneren als dat van de Raad van Bestuur en constateerde dat zijn leden voldoende onafhankelijk zijn. De besluitvormingsprocedure in de Raad van Toezicht is zo vormgegeven dat belangenverstremgeling wordt vermeden. In oktober trad de heer Schönfeld reglementair af. De RvT zocht kandidaten voor diens opvolging en zal in het voorjaar van 2012 in de vacature voorzien. Gelukkig was de heer Schönfeld bereid om in de interim periode als adviseur de RvT bij te staan. De Raad is hem veel dank verschuldigd voor de zorgvuldige en deskundige wijze

waarop de heer Schönfeld gedurende meer dan acht jaar zijn taak heeft vervuld.

Kwaliteit, veiligheid en beschikbaarheid van bloedproducten werden in 2011 mogelijk gemaakt dankzij de grote betrokkenheid en inzet van donors. De Raad van Toezicht is hen en alle medewerkers van Sanquin buitengewoon erkentelijk voor de wijze waarop zij de doelstellingen van Sanquin samen hebben gerealiseerd.

Amsterdam, mei 2012
Raad van Toezicht

6. Personeel en organisatie

Formatie en ziekteverzuim

Gedurende het jaar 2011 waren gemiddeld 2.545 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2010: 2.439). Hiervan zijn er 207 werkzaam in het buitenland (2010: 191). Deze groei is in lijn met de groei van de activiteiten bij de divisie Plasmaproducten. Het verzuimpercentage (exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof) steeg van 4,39% in 2010 naar 4,7% in 2011. Daarmee bleef het verzuim net als in 2009 en 2010 lager dan in de totale zorgsector (5,29%). In tegenstelling tot 2009 en 2010 was het verzuim wel hoger dan in de ziekenhuisbranche (4,51%).

Blauwdruk van Sanquin bloedbank in de toekomst

In 2011 stond Sanquin intern in het teken van het opstellen en bekendmaken van de strategische visie: de weergave van het traject om in 2015 de sterke, betrouwbare organisatie te blijven die Sanquin Bloedvoorziening voor ogen heeft. Er wordt met name ingezet op verbetering van de efficiëntie. Divisiedirecteur en vice-voorzitter van de Raad van Bestuur Jeroen de Wit vertelt over de verwachte veranderingen.

“In 2010 hadden we reorganisatie Quartslag waarbij de vier afzonderlijke bloedbankdivisies van Sanquin Bloedvoorziening samengevoegd werden tot één landelijke Bloedbank. Dit liet ons zien op welke vlakken we onze efficiëntie konden verbeteren. Op basis daarvan bedachten de managementteams, samen met verschillende werkgroepen bestaande uit medewerkers, hoe wij onze organisatie kunnen optimaliseren. Deze plannen waren de eerste aanzet tot onze strategische visie Blauwdruk 2015.”
“Begin 2011 konden we de verschillende plannen naast elkaar leggen om alles op elkaar te laten aansluiten. Dit leidde tot Blauwdruk 2015 zoals we het ook aan onze mensen gepresenteerd hebben”, aldus De Wit. “De tweede helft van 2011 hebben we benut om de veranderingen verder uit te werken en er een tijdspad aan te koppelen. Hieruit ontstond het document Spoorboek waarin we precies

aangeven wanneer welke deelverandering plaatsvindt.” De wijzigingen zijn noodzakelijk om de concurrentiepositie van Sanquin te verbeteren en te borgen. Niet alleen in Nederland, maar ook op de Europese markt. “In Nederland zijn wij uniek als het gaat om het inzamelen van bloed en plasma dat we vervolgens bewerken en testen om het aan ziekenhuizen te kunnen leveren. Via de Nederlandse regelgeving zijn we dan ook beschermd in ons uniek zijn, maar deze regelgeving wordt iedere vier jaar geëvalueerd en kan veranderen. Als je kijkt naar de Europese regelgeving, dan zijn we niet beschermd.”

De druk vanuit het Ministerie van VWS en de ziekenhuizen op de prijzen van de Nederlandse bloedproducten neemt toe, met name voor de kort houdbare bloedproducten. De Wit: “Nu het bij ons dus allemaal uitstekend loopt, moeten we de organisatie alvast zo inrichten dat we in 2015 efficiënter zijn. Daar hoort onder andere het verlagen van de kosten van onze kort houdbare bloedproducten bij. Daarmee waren we volgens onderzoek van Plexus in 2011 nog zeven procent duurder dan het gemiddelde van andere vergelijkbare Europese organisaties.”

De veranderingen die plaats gaan vinden, zijn goed voor de divisie Bloedbank als geheel, maar kunnen pijnlijk zijn voor de medewerkers. “Daar ben ik mij zeer van bewust”, zegt De Wit. “Zelf heb ik 2011 ervaren als een ontzettend bewogen jaar. De eerdere organisatieveranderingen leidden op een constructieve manier tot een beeld van Sanquin in de toekomst. Maar in 2011 werd ook duidelijk dat dit voor veel mensen vervelende persoonlijke gevolgen gaat hebben. We doen dit ook alleen omdat we ervan overtuigd zijn dat de veranderingen noodzakelijk zijn om een langjarige, zekere toekomst voor Sanquin Bloedvoorziening vast te stellen.”

7. Ontwikkeling gedurende het boekjaar

Kerncijfers van de Nederlandse bloedvoorziening

In 2011 lukte het Sanquin opnieuw om alle ziekenhuizen van voldoende en veilige bloedproducten te voorzien. Deze kerncijfers laten zien dat het verbruik van bloedproducten weer is gedaald. Dat heeft onder andere te maken met de inspanningen van Sanquins Klinisch Consultatieve Dienst, die ziekenhuizen adviseert hoe efficiënter met bloedproducten om te gaan en zo helpt om het bloedverbruik omlaag te brengen. Het dalend gebruik van bloedproducten leidt tot een dalend aantal donaties en dus een kleiner donorbestand. De donatiefrequentie bleef gelijk: Sanquin hoeft de donors niet vaker op te roepen om de bloedvoorraad op peil te houden. De daling van het donorbestand leidt derhalve niet tot problemen voor de bloedvoorziening.

Kerncijfers van de Nederlandse bloedvoorziening

	2011	2010	2009
Donorbestand			
Aantal geregistreerde donors	398.379	406.127	404.184
Aantal ingeschreven donors*	389.350	395.226	393.811
Donatiefrequentie volbloeddonors per jaar	1,63	1,63	1,70
Donatiefrequentie plasmaferesedonors per jaar	5,88	5,53	5,34
Aantal donors per 1000 inwoners	23,3	24,4	23,7
Aantal donaties			
Totaal aantal donaties	885.836	883.346	906.767
Aantal volbloeddonaties	538.282	542.160	575.050
Aantal afereses	347.554	341.186	331.717
Gebruik			
Gebruik rode bloedcelconcentraten	544.324	548.105	564.290
Aantal bloedplaatjes (uit volbloed in donoreenheden)	290.623	281.476	246.768
Aantal eenheden vers bevroren plasma	89.631	81.742	90.390
Kilo's plasma totaal (incl. aferese geleverd) aan divisie Plasmaproducten	347.044	348.369	342.995
Verhouding donors en levering rode cellen			
Volbloeddonors	329.283	333.439	331.738
Geleverde Erythrocyten	544.324	548.105	564.290

*Exclusief donors die wel zijn geregistreerd, maar nog niet hebben gedoneerd

Donors

Sanquin Bloedvoorziening kan niet bestaan zonder de 400.000 trouwe donors. Daar was in 2011 veel aandacht voor met de invoering van de donorpas, een wachttijdenonderzoek en de installatie van de nieuwe Landelijke Donorraad.

Deze drie belangrijke ontwikkelingen kenmerkten 2011 voor de donors van Sanquin. Directeur Donorzaken Wim de Kort was er nauw bij betrokken. "Alle donors zijn sinds 2011 in het bezit van de donorpas. Deze vergroot de verbondenheid met Sanquin." Op de pas staan de personalia en de gegevens die belangrijk zijn bij de bloedafname. Met behulp van de pas verloopt de registratie bij de bloedafname sneller. De gegevens kunnen namelijk gescand worden. "Privacygevoelige informatie zetten we er niet op. Legitimeren is dan ook niet mogelijk met deze pas", aldus De Kort. "De donorpas is verder voorbereid op toekomstige digitale ontwikkelingen die onze donors gemak of voordeel kunnen opleveren."

In 2011 deed Sanquin een wachttijdenonderzoek onder de donors. "Lange wachttijden zijn onprettig", zegt De Kort. "Zeker als je belangeloos bloed komt afstaan. We adviseren donors om op rustiger momenten te komen. Maar we begrijpen ook dat dit niet voor iedereen haalbaar is. Onze zelf opgelegde norm is dat vol bloeddonsors binnen een uur na binnenkomst bij de bloedafname weer naar huis kunnen. In negentig procent van de gevallen halen we die norm bij de vol bloedgevers. Plasma geven duurt wat langer, maar ook daar blijven we grotendeels binnen de gewenste grens. Er is nog tien procent winst te halen. Het gaat daarbij over minuten en niet over uren. We kijken daarom naar mogelijkheden om de wachttijden nog verder terug te brengen of te veraangemen: 'wachtverzachting'. Wachten wordt namelijk echt als vervelend ervaren. Dat willen we zoveel mogelijk voorkomen."

Op 1 januari is de nieuwe Landelijke donorraad geïnstalleerd met een nieuwe onafhankelijke voorzitter; de heer John van Eijndhoven. Tegelijkertijd is de nieuwe structuur voor donormedezeggenschap ingevoerd. Naast

de voorzitter bestaat de Landelijke Donorraad nu uit de voorzitters van de vier regionale donorraden, een vertegenwoordiger van de landelijke donorvereniging en drie onafhankelijke leden. De raad komt zes keer per jaar bij elkaar. De Kort: "In 2011 hebben we zeer constructief gesproken over onder andere het waarderingenbeleid voor donors en de functie van de klachtencommissie. Dat is prettig. De Donorraad denkt zeer constructief met ons mee en wij spiegelen ons beleid aan hun oordeel." De raad heeft ook een redactionele inbreng in de periodieken voor donors (Bloedverwant en Donormail).

Wereld Bloeddonordag

Ieder jaar is het op 14 juni Wereld Bloeddonordag. Een dag om even stil te staan bij alle bloeddonors die door het geven van hun bloed dagelijks duizenden levens redden. In 2011 zette Sanquin Bloedvoorziening de 400.000 bloeddonors in Nederland op een bijzondere manier in het zonnetje. Op het Plein in Den Haag plaatste Sanquin een reusachtige like-duim van chocolade, naar het voorbeeld van de Facebook-duim, om alle bloeddonors te bedanken voor hun belangeloze bijdrage. Sanquin nodigde de bloeddonors en iedereen die hen wilde bedanken uit om op 14 juni 2011 naar het Plein te komen.

Daar onthulde oud-presentatrice en D66-kamerlid Pia Dijkstra het unieke monument. De vier meter hoge like-duim trok veel nieuwsgierige voorbijgangers. Ook verschillende politici kwamen even langs. Voor alle belangstellenden was er een lekkere chocoladelolly in de vorm van een like-duim.

Het chocolademonument voor de bloeddonors was het resultaat van een grote landelijke actie van Sanquin. Via de speciale en tijdelijke actiewebsite 'I like bloeddonors', klikten ruim 30.000 bezoekers op een like-button. Daarmee toonden zij hun waardering voor iedereen die bloed geeft om anderen beter te maken. Een fantastisch gebaar.

Bewustwordingscampagne

Driekwart van de Nederlandse bevolking is bekend met het fenomeen bloeddonor. Dat blijkt uit onderzoek van TNS Nipo in opdracht van Sanquin Bloedvoorziening in het najaar van 2011. Sanquin voert sinds 2009 actief campagne om meer bekendheid te geven aan bloeddonorschap en het belang ervan voor de bloedvoorziening in Nederland.

TNS Nipo ondervroeg 1059 Nederlanders naar hun bekendheid met het bloeddonorschap en de bereidheid om bloeddonor te worden. Eén op de vijf deelnemers aan het onderzoek gaf aan dat hij meer geneigd is om bloed te doneren als hij zelf een donor kent. Bij het 'persoonlijk' kennen van een donor wordt de rol van social media steeds groter. Veel donors twitteren of berichten op Facebook als ze bloed gaan geven. Zo raken (online) vrienden er ook bekend mee. De belangrijkste redenen om bloed te geven zijn: levens redden (66%), een ander helpen (61%) en bloed geven, omdat je zelf ook bloed wilt krijgen als dat nodig is (25%).

Sinds 2009 werkt Sanquin met een speciale campagne aan de doelstelling om meer mensen bewust te maken van het

belang van bloeddonatie en bloeddonorschap. De essentie van deze langlopende bewustwordingscampagne is: bloed geven kan iemands leven redden! Terwijl de donor gewoon met zijn of haar dagelijkse activiteiten bezig is, redt zijn of haar bloed het leven van iemand anders. Sanquin bracht deze boodschap onder de aandacht via internet, radiocommercials en dagbladadvertenties. Ook zijn alle Sanquin-auto's bestickerd met slogans uit de campagne. De onderzoekuitkomsten geven aan dat de bewustwordingscampagne is aangeslagen bij het publiek. Continueren van de bewustwordingscampagne is belangrijk om het belang van bloeddonorschap te blijven benadrukken. Mede daarmee kan in de toekomst worden gezorgd voor voldoende instroom van nieuwe donors.

Veiligheid

Sanquin voert sinds 19 juni 2011 in het Nationaal Screeningslaboratorium (NSS) een nieuwe test uit op elke donatie om zo donors met sporen van een infectie met het hepatitis-B-virus (HBV) uit te kunnen sluiten.

Bloeddonaties worden al sinds midden jaren zeventig onderzocht op de aanwezigheid van het HBV. Dit virus kan een leverinfectie veroorzaken.

Onderzoek naar het HBV gebeurde aanvankelijk alleen met de HBsAg-test. Hiermee kan de aanwezigheid van het HBV worden aangetoond. Die test werd in november 2008 aangevuld met een extra test: de HBV-DNA-test. "In plaats van de verwachte twee á drie donors per jaar, vonden we maar liefst tien donors die HBsAg-negatief waren, maar in de HBV-DNA-test positief bleken te zijn", zegt Harry Bos, manager van het NSS. "Dat zijn met name donors met een occulte (sluimerende) hepatitis-B-infectie. Zij zijn hersteld van hun HBV-infectie en niet meer besmettelijk voor partner of kinderen, maar het virus sluimert nog wel in hun lichaam en kan af en toe in kleine hoeveelheden via hun lever in hun bloed terecht komen. Tijdens zo'n korte besmettelijke periode kunnen ze anderen besmetten via het doneren van bloed."

Sanquin moest na de invoering van de HBV-DNA-test 22 donors uitsluiten als bloeddonor. Maar onderzoek liet zien dat deze test niet volstaat als het aantal virusdeeltjes in het bloed te laag is. Harry Bos: "De Medische Adviesraad van Sanquin adviseerde daarom om het bloed voortaan ook standaard te testen op HBcore-antistoffen. Deze test heeft een veel hogere en waarschijnlijk optimale sensitiviteit voor het opsporen van occulte infecties vergeleken met de HBV-DNA-test. Onze routinescreening omvatte al tests voor hepatitis B en C, HIV en een leukemievirus. Daar is nu de test op HBcore-antistoffen bij gekomen.

"Uit de eerste cijfers blijkt dat we naar verwachting 800 van onze 400.000 donors zullen moeten uitsluiten als gevolg van de invoering van de nieuwe test", zegt Bos. "Aangezien we jaarlijks ongeveer 40.000 nieuwe donors werven, kunnen we dat eenmalige verlies van 800 goed opvangen. Bij de nieuwe donors, waar relatief vaker infectieziekten aangetoond worden zal het percentage uitsluitingen vanwege (sluimerende) hepatitis-B-besmetting circa vijf keer (= 1%) zo hoog liggen; dat komt neer op ongeveer 400 personen."

Q-koorts

In 2011 bleek uit onderzoek van Sanquin Bloedvoorziening dat veel meer mensen in Noord-Brabant en Gelderland de afgelopen jaren een infectie met de Q-koortsbacterie (*Coxiella burnetii*) hebben doorgemaakt dan werd aangenomen. Boris Hogema, onderzoeker Bloedoverdraagbare Ziekten, vertelt over het onderzoek. Sanquin wilde weten hoeveel mensen niet ziek werden, maar wel besmettelijk waren. Dit om patiënten beter te kunnen beschermen. Het onderzoek bij donors startte in 2009. Het jaar met de meeste besmettingen, zo bleek achteraf. "De afgelopen jaren kenden we de grootste uitbraak van Q-koorts ooit", vertelt Hogema. "Daarbij weet je dat het aantal besmettingen altijd hoger is dan het aantal geregistreerde patiënten. Sommige mensen zijn namelijk wel besmet maar krijgen geen klachten, of ze krijgen wel klachten maar gaan niet naar de dokter. Deze patiënten worden dan niet geregistreerd."

Uit het onderzoek bleek dat het verschil tussen het aantal geregistreerde patiënten en het aantal door ons gemeten gevallen ongeveer een factor 10 was. Een groot verschil. Tegenover de vierduizend geregistreerde patiënten met Q-koorts, staan omgerekend 36.000 niet-geregistreerde gevallen. Hogema: "Als donors melden dat ze Q-koorts hebben gehad worden ze voor de veiligheid van de patiënten in Nederland sowieso afgekeurd als donor."

Voor het onderzoek naar Q-koorts nam Sanquin in 2009 een extra buisje bloed af bij 40.000 donors die bloed gaven in de regio waar Q-koorts het meeste voorkwam. Hogema: "Dankzij de aard van ons werk en de bereidwilligheid van donors, 99% werkte mee, konden wij een grote collectie monsters aanleggen. Een selectie van deze monsters werd gescreend op Q-koorts." In 2010 werd bij donors die woonden in de regio met de meeste Q-koortsbesmettingen het bloed onderzocht op Q-koorts. Daar werden echter geen positieve donaties gevonden, doordat de epidemie afnam. Sinds 2011 lijkt de Q-koorts epidemie te zijn uitgeroeid dankzij de maatregelen die in 2010 door de overheid zijn genomen.

Hoe handelt Sanquin als er toch een nieuwe uitbraak komt? Hogema: "De Gezondheidsraad heeft geadviseerd om bij een nieuwe uitbraak opnieuw donors te screenen op acute Q-koorts. Daarnaast wordt de mogelijkheid onderzocht of donors gescreend moeten worden op het ontwikkelen van chronische Q-koorts. Dat gebeurt bij 2-5% van de mensen die acute Q-koorts hebben gehad. De vraag is of we dan heel Nederland moeten gaan screenen of alleen in risicogebieden? Welke kosten brengt het met zich mee? Mocht er weer een uitbraak komen, dan zijn wij in ieder geval voorbereid."

Ontwikkeling kort houdbare bloedproducten

Sanquin Bloedvoorziening is in 2011 gestart met het aanleggen van een nieuw bestand met donors die de antistof IgA in hun bloed missen. Hun donaties maken enkele keren per jaar levensreddende behandelingen mogelijk.

De antistof IgA beschermt mensen tegen onder andere schimmels, bacteriën en virussen. Eén op de zevenhonderd

mensen in Nederland is IgA-deficiënt. Dat betekent dat ze IgA missen. De meeste mensen merken er niets van. Tien procent heeft er wel hinder van. Vaak door herhaaldelijke bacteriële luchtweginfecties, keel-, neus- en oorinfecties en soms maag-darmklachten. Wie IgA-deficiënt is en gewone bloedproducten krijgt toegediend, maakt soms antistoffen tegen IgA. Een volgende toe te dienen bloedproduct mag dan geen of vrijwel geen IgA meer bevatten, anders bestaat de kans op een ernstige allergische transfusiële reactie.

Sanquin krijgt jaarlijks enkele aanvragen voor bloedproducten die weinig tot geen IgA bevatten. Reden om een landelijk bestand van IgA-deficiënte donors op te zetten. Projectleider Marian van Kraaij: "Het gaat om IgA-deficiënte bloedplaatjes (trombocyten) en plasma. Deze kunnen van levensbelang zijn bij bijvoorbeeld een hartoperatie, een groot trauma of intensieve hematologisch- oncologische behandelingen. Rode bloedcellen zijn vijf weken houdbaar en die kun je als het nodig is op afroep wassen en op die manier ontdoen van IgA. Onze missie is om alle patiënten die een transfusie nodig hebben het juiste product te kunnen leveren. Ook als het gaat om heel zeldzaam bloed."

Sanquin zou graag beschikken over een bestand van twintig tot dertig IgA-deficiënte donors. Daarvoor is in 2011 gestart met het screenen van 15.000 mannelijke donors die al toestemming hebben gegeven voor het afnemen van trombocyten via een aferese. Bij een aferese worden de benodigde stoffen uit het bloed gehaald. De rest van de bestanddelen gaat weer terug naar de donor. De keuze voor mannen is conform de huidige richtlijn die het gebruik van mannelijk plasma en trombocyten voorschrijft. Het bloed van een vrouw kan antistoffen bevatten, doordat ze bij een zwangerschap antistoffen kan aanmaken tegen antigenen van haar ongeboren kind die de moeder zelf niet heeft. Dergelijke antistoffen kunnen leiden tot ongewenste transfusiële reacties.

"Trombocyten kun je niet op voorraad houden", aldus Van Kraaij. "Ze zijn slechts zeven dagen houdbaar."

Vanwege de beperkte houdbaarheid van de trombocyten zoeken we mensen die op afroep beschikbaar zijn voor donatie van trombocyten. Door de screening horen de donors dat ze IgA-deficiënt zijn. Maakt hen dat zelf tot patient? "Nee hoor", legt Van Kraaij uit. "We informeren de donors uitgebreid over wat dat voor hen betekent. Negentig procent van de mensen met IgA deficiëntie heeft geen klachten, behalve dat ze zelf ook kans hebben op een allergische reactie na een bloedtransfusie."

Eind 2011 stond de teller op elf nieuwe IgA-deficiënte donors. "Zij gaven direct hun toestemming," vertelt Van Kraaij. Of de twintig tot dertig beoogde donors gehaald gaan worden, kan ze nog niet zeggen. "Als we per verschillende bloedgroep voldoende donors hebben, zijn we daar ook zeer tevreden mee."

Navelstrengbloedbank

Stamceltransplantatie neemt een steeds belangrijker plaats in bij de behandeling van verschillende ziektebeelden zoals leukemie. Stamcellen kunnen eenvoudig worden verkregen uit navelstrengen en placenta's die daardoor een

nuttige bijdrage leveren, terwijl ze anders worden vernietigd. Daardoor kan het verkrijgen van stamcellen door beenmergpuncties bij donors of door cytaferese procedure na stimulatie met groeifactoren bij donors, worden vermeden. Een ander voordeel van stamcellen uit navelstrengbloed is dat de ontvangers minder vaak last krijgen van ‘graft versus host ziekte’, een bedreigende complicatie van deze therapie.

Nederland loopt achter bij het opbouwen van een adequate stamcelbank. Wij profiteren wel van buitenlandse stamcelbanken maar dragen naar verhouding weinig bij. Dit is een ongewenste situatie die ons kwetsbaar maakt en bovendien moreel moeilijk te verdedigen is. In Nederland hebben wij 1,7 stamcel eenheden per 10.000 inwoners beschikbaar terwijl dat in de VS 3 bedraagt en in België 4,8.

Op dit moment bestaat er een ongelijke toegang tot deze vorm van therapie. Voor allochtonen kunnen we in slechts 25% van de gevallen een geschikte donor vinden terwijl dat voor Kaukasische Nederlanders 75% is. In de VS is vanwege dit probleem de Stemcell Therapeutics Act aangenomen. Deze wet voorziet in het verkrijgen van 150.000 extra donors / navelstrengpreparaten waardoor ook voor de Afro—Amerikanen een goede kans ontstaat op het vinden van passende donors. Het Institute of Medicine in de VS heeft berekend dat wereldwijd de navelstrengbloedbanken drie maal zo groot moeten worden om gelijke toegang tot navelstrengbloed transplantatie te realiseren.

De Stichting Europdonor, Eurocord Nederland en de Sanquin Bloedvoorziening zijn het recent eens geworden over de organisatie die nodig zou zijn voor het verwerven, typeren, testen, bewaren en uitgeven van uit navelstrengbloed verkregen stamcellen. Europdonor is goed toegerust voor het beheer van de computerbestanden en de internationale uitwisseling van data en stamcelpreparaten terwijl Sanquin Bloedvoorziening goed is toegerust voor het afnemen, testen, typeren, bewerken, bewaren, ontdooien en uitgeven van de stamcelpreparaten. Beide stichtingen verrichten deze taken al. In dat kader hebben Sanquin en Europdonor in 2011 alle navelstrengbloedbankactiviteiten van Eurocord overgenomen. De Stichting Eurocord is vervolgens opgeheven en het liquidatiesaldo van Eurocord van ongeveer €0,8 miljoen is overgedragen aan Sanquin om daarmee verdere investeringen in opbouw van een publieke voorziening mogelijk te maken.

Het enige op te lossen knelpunt is de financiering van deze activiteit. Daarbij is een complicatie dat de investeringen die nodig zijn voor het opbouwen van een bank van voldoende omvang voor Nederland (zo'n 11 miljoen Euro), niet uit vergoeding voor geleverde stamcellen kan worden gefinancierd doordat de leveringen pas vele jaren na opslag plaatsvinden.

Sanquin Bloedvoorziening en Europdonor dringen er op aan dat deze middelen ter beschikking komen. Dit is onder andere te realiseren door een tijdelijke subsidie of door een percentuele opslag op de prijs van de bloedproducten.

Onderzoek ConQuaestor

In 2011 zijn de uitkomsten bekend geworden van het, in 2010, door het ministerie van VWS geïnitieerde vervolgonderzoek, uitgevoerd door bureau ConQuaestor, op de eerder in 2009 door VWS geëntameerde benchmark van bureau Plexus naar prijzen van kort houdbare bloedproducten binnen Europa. Het nieuwe onderzoek richtte zich op de lange termijn houdbaarheid van de voorziening van plasmageneesmiddelen door Sanquin en de systematiek van de gehanteerde tarieven voor leveringen tussen het publieke en private deel van Sanquin.

Plasmaproducten

De divisie Plasmaproducten van Sanquin Bloedvoorziening bereikte een mijlpaal in 2011. Voor het eerst waren de inkomsten uit internationale activiteiten groter dan die uit de afzet van plasmaproducten in Nederland. Bijzonder, omdat Sanquin vanuit haar taakstelling in eerste instantie voor de voorziening van de Nederlandse gezondheidszorg werkt. Deze verandering is het resultaat van het doelmatiger inzetten van de beschikbare productiecapaciteit voor internationale klanten en een toegenomen internationale vraag naar producten en diensten van Sanquin.

Sanquin ontvangt van haar donors niet alleen bloed, maar ook bloedplasma. Uit het bloedplasma isoleert Sanquin een serie geneesmiddelen voor de behandeling van tal van aandoeningen. De behoefte aan bloedplasma wordt bepaald door het geneesmiddel dat het meest benodigd is voor de behandeling van patiënten. Divisiedirecteur Plasmaproducten Robert Tiebout: “Voor de Nederlandse markt is de behoefte aan immunoglobulinen bepalend voor de inzameling van voldoende bloedplasma. De Nederlandse gezondheidszorg kent een toenemende behoefte aan immunoglobulinen doordat er meer patiënten met een afweerstoornis worden gediagnosticeerd en er ook een toenemend aantal andere ziekten met immunoglobulinen behandeld wordt.”

Niet alleen in Nederland, maar wereldwijd stijgt de vraag naar immunoglobulinen. Tiebout: “De afgelopen jaren werden we op wereldschaal geconfronteerd met het wegvallen van een immunoglobulineproduct van een andere producent. In Nederland leidde dit niet tot tekorten in de voorziening, Sanquin kon aan de vraag voldoen.” Het belang van een goede beschikbaarheid van immunoglobulinen is groot. Veel patiënten moeten immunoglobulinen langdurig, soms levenslang, gebruiken. Zij zijn voor hun behandeling en functioneren afhankelijk van deze producten. Immunoglobulinen worden intraveneus (via de ader) toegediend. Tiebout: “Met onze Sanquin Thuiservice spelen wij daar op in. Mensen met bijvoorbeeld een afweerstoornis krijgen de geneesmiddelen aan huis geleverd. Zij leren hoe ze die zelf, of via een verpleegkundige, kunnen toedienen. Ziekenhuisbezoek is daarvoor niet meer nodig. De ziekte is zo veel minder bepalend voor hun sociale en werkende leven.”

Doordat de behoefte aan immunoglobulinen bepalend is voor de in Nederland in te zamelen hoeveelheid

bloedplasma, is er een overschot aan de overige eiwitten uit dit plasma. Na het splitsen van immunoglobulinen uit het bloedplasma, blijven restproducten over. Tiebout:

“Daar niets mee doen is geen optie, zowel naar de donor toe die het afstand om patiënten te helpen als voor de doelmatigheid van de organisatie.” De geneesmiddelen waar aldus in Nederland een overschot aan is, worden op de internationale markt aangeboden. “Dat is onze eerste internationale tak,” zegt Tiebout. “Onze tweede internationale tak bestaat uit loonproductie van geneesmiddelen uit buitenlands plasma voor onder andere (bio)farmaceutische organisaties die ook plasmaproducten maken of verkopen. Een goed voorbeeld daarvan is de productie van Cinryze voor de Amerikaanse markt. Wij bereiden het geneesmiddel in opdracht. Het is de opdrachtgever die het plasma aanlevert en vervolgens de geneesmiddelen verkoopt.” Door al deze internationale activiteiten bereikt de divisie Plasmaproducten de schaalgrootte die nodig is om voor Nederland efficiënt te produceren. En daarmee de rol te spelen voor de Nederlandse gezondheidszorg die van Sanquin verwacht wordt.

“De productie voor de buitenlandse markt is voor Sanquin nog in een ander opzicht belangrijk. “We produceren voor afnemers en uiteenlopende landen, onder andere de VS, Duitsland, Frankrijk, Finland, Turkije en Indonesië. Daarmee voldoen we aan veel internationale kwaliteitseisen. Dat betekent dat we kwalitatief zeer goede producten maken. Dat is een geruststellende gedachte”, concludeert Robert Tiebout.

Diagnostiek

Sanquin Bloedvoorziening ontving in 2011 van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) de opdracht om de rhesus D-screening uit te voeren. Een nieuwe bloedtest maakt het mogelijk om in week 27 van de zwangerschap de rhesus D-bloedgroep van het ongeboren kind te bepalen. Het onderzoek en de ontwikkeling van deze rhesus D-screening is een Sanquin-ontdekking. De landelijke invoering in 2011 maakt de test uniek in de wereld.

Tot voor kort kregen alle zwangere vrouwen met de bloedgroep rhesus D-negatief een zogenoemde anti-D-prik. Dit om te voorkomen dat ze antistoffen gingen aanmaken bij een mogelijk rhesus D-positief kind. Dat is definitief verleden tijd met een nieuwe bloedtest van Sanquin. Deze wetenschappelijke doorbraak zorgt ervoor dat 11.000 minder anti-D-prikken nodig zijn. Goed nieuws, want voor de voorheen jaarlijkse 43.000 prikken was het steeds moeilijker om geschikte donors te vinden. De prik wordt namelijk gemaakt uit plasma van vrouwen die zelf ooit antistoffen hebben aangemaakt tijdens hun zwangerschap. Een uitstekend voorbeeld van constructieve samenwerking tussen de divisies Research, Diagnostiek, Bloedbank en Plasmaproducten. Er is lang aan gewerkt. Prof. dr. Ellen van der Schoot ontdekte al in 1997 uit literatuuronderzoek dat het mogelijk moest zijn om de rhesus D-typering van het ongeboren kind te bepalen aan de hand van DNA dat vrijkomt in het bloed van de moeder. “Ik zocht naar een

oplossing voor dit antistoffenprobleem, omdat ik vind dat het toedienen van antistoffen zo gericht mogelijk moet gebeuren. In principe is het niet schadelijk, maar het heeft altijd een onbekend risico. Je moet bloedproducten niet toedienen als het niet nodig is.”

Dr. Masja de Haas van de afdeling Diagnostiek werkte Van der Schoots onderzoek de afgelopen jaren uit tot de echte test. “Onze afdeling zorgt dat de logistiek klopt en de faciliteiten voorhanden zijn voor onmiddellijke bepaling en snelle uitslagverwerking van de gemiddeld 105 samples per dag die we uit heel Nederland binnenkrijgen. Deze, in de wereld unieke, centrale aanpak is altijd gelijk en maakt de testresultaten zeer betrouwbaar.”

De invoer van de test heeft invloed op het benodigde aantal anti-D prikken. Veertig procent van de rhesus D-negatieve vrouwen blijkt in verwachting van een rhesus D-negatief kind. Voor hen is de prik overbodig. Na de bevalling werd hier rekening mee gehouden, maar voor de prik tijdens de zwangerschap was dit niet mogelijk. “Al met al zal 25% minder anti-D nodig zijn”, zegt productmanager Plasmaproducten Christine Kramer. “Sanquin produceert zelf de anti-D-prik. De Gezondheidsraad heeft aangegeven voorstander te zijn van anti-D dat verkregen is van onbetaalde Nederlandse donors. Het anti-D van Sanquin is dus in lijn met de voorkeur van de Gezondheidsraad. Nu er minder anti-D nodig is, blijft zelfvoorziening goed mogelijk. Sanquin heeft hierin een maatschappelijke taak die zij samen met een groep gemotiveerde donors en verloskundigen graag wil uitvoeren.”

Research

Bij immuuntherapie worden afweercellen van een patiënt of donor ingezet tegen bepaalde vormen van kanker. Helaas is deze therapie nog niet altijd even succesvol. Onderzoekers van Sanquin ontdekten dat het immuunsysteem automatisch stopt wanneer afweercellen kankercellen aanvallen. Dat komt omdat immuuncellen de kankercellen als lichaamseigen cellen zien. Door de automatische rem tijdelijk uit te schakelen, wordt immuuntherapie effectiever, aldus Celbioloog-immunoloog Timo van den Berg en zijn onderzoeksgroep. In 2011 publiceerden zij hierover.

Timo van den Berg werkt al zes jaar aan zijn onderzoek. Maar in 2011 kwam de langverwachte doorbraak. Van den Berg: “Het immuunsysteem ziet de kankercellen als gezonde, lichaamseigen cellen. En die wil het natuurlijk niet aanvallen. Daarom gaat de rem erop als kankercellen door het immuunsysteem worden aangevallen. Wij hebben nu een stof gevonden die deze rem tijdelijk blokkeert. In dierstudies steeg het effect van immuuntherapie daarmee naar 100%. Nu gaan we onderzoeken of het bij mensen ook zo goed kan werken.” De ontdekking klinkt veelbelovend, maar wat betekent deze concreet voor patiënten? Van den Berg: “Als we ook voor patiënten het effect van immuuntherapie kunnen verbeteren, betekent dat misschien wel dat chemotherapie niet meer nodig is bij kanker. Dat zou geweldig zijn want immuuntherapie is een veel minder belastende

behandeling: het eigen lichaam ruimt namelijk de schadelijke cellen op en laat gezonde cellen met rust.” Momenteel werken veel farmaceutische bedrijven aan de ontwikkeling van antistoffen die gebruikt kunnen worden bij immuuntherapie. Van den Berg: “Het tijdelijk opheffen van de rem is volgens ons een manier om het effect van die antistoffen te verbeteren. Daarna kan immuuntherapie wellicht bij meerdere vormen van kanker ingezet worden. Dat zou goed nieuws zijn voor patiënten.”

Met de huidige ontdekking is Sanquin op een spoor gekomen. “Momenteel onderzoeken we allerlei aspecten van dit fenomeen”, aldus Van den Berg. “Hoe wordt immuuncellen verteld dat ze zich koest moeten houden? Of als je die rem eraf haalt dat ze harder moeten werken? En wat zijn eventuele bijwerking van het tijdelijk uitschakelen? Dat willen we allemaal nog te weten komen.”

“Een ontdekking roept bijna altijd meer vragen op dan dat ze oplost. Ook in dit geval”, zegt Van den Berg. “Maar dat is goed. Dit brengt je als onderzoeker op het spoor van nieuwe relevante vragen. Kennis is continue in beweging, ook binnen Sanquin. In dat opzicht was 2011 niet anders dan andere jaren.”

Onderzoekers van Sanquin Bloedvoorziening ontdekten hoe zij de krachtige antistof IgG3 langer in leven kunnen houden. In 2011 publiceerden zij hierover in *Nature Communications*, een van de online uitgaven van het gerenommeerde tijdschrift *Nature*.

Bij immunotherapieën worden antistoffen gebruikt om tumorcellen te bestrijden. De antistof IgG3 werkt hiervoor veruit het beste. Maar terwijl andere antistoffen drie weken leven, verdwijnt deze antistof al na één week uit het lichaam. Waar andere wetenschappers IgG3 daarom links lieten liggen, ging Gestur Vidarsson, onderzoeker op de afdeling Experimentele Immunohematologie er wel mee aan de slag.

“Als IgG3 maar één week blijft leven moet je er een grote hoeveelheid van maken, want je moet patiënten vaker behandelen met grotere doses. Daarmee wordt het natuurlijk een erg duur medicijn. Ik wilde ontdekken waarom deze antistof zoveel korter leeft dan andere antistoffen en hoe we dit leven kunnen verlengen”, vertelt Vidarsson enthousiast.

Het antwoord lag in de aminozuren waaruit de antistof IgG3 bestaat. In tegenstelling tot andere antistoffen, bevat IgG3 het aminozuur arginine in een bepaald positie. Andere antistoffen bevatten daar het aminozuur histidine. Vidarsson: “Hierdoor verliest IgG3 de strijd om in het lichaam gerecycled te worden. Als we in IgG3 de arginine veranderen in histidine, dan wordt IgG3 wel normaal gerecycled. Dan heb je dus een hele sterke antistof die even lang in het lichaam blijft als de kwalitatief minder sterke antistoffen.”

Voor een volgende stap in het onderzoek hebben Vidarsson en zijn collega's bevestigd dat IgG3, uit donors die van nature de histidine hebben, langer overleven in mensen. “We hebben deze variant en een IgG1-variant gemaakt die beide pneumococci – een bacterie die

longontsteking veroorzaakt – herkennen. Vervolgens testten we of de beide antistoffen muizen beschermen tegen longontsteking. We behandelden een deel van de muizen met de IgG1-antistof omdat deze variant normaal gesproken de eerste keuze zou zijn. Een ander deel van de muizen kreeg de IgG3 met histidine toegediend. Deze test bevestigde dat de IgG3-antistof met histidine even lang leeft als de andere antistof, maar wel een veel betere genezing bewerkstelligt.”

De ontdekking van Vidarsson leidde in 2011 tot een publicatie. Maar dat is niet het einde van het onderzoek. Vidarsson: “De vraag of de IgG3-antistof met histidine bij therapieën voor mensen kan worden gebruikt, is onze volgende stap. In een ideale situatie betekent onze ontdekking dat je een beter medicijn kunt maken. Waar de IgG3 met histidine volgens ons heel bruikbaar voor kan zijn, is immunotherapie tegen kanker. Dat gaan we nader onderzoeken.”

Reagents

De divisie Reagents van Sanquin Bloedvoorziening ontwikkelt, produceert en verkoopt bloedgroep- en immuunreagentia. Met focus op Magister en Cellbind gaat Sanquin sinds 2011 met vernieuwd elan de landsgrenzen over. Door het vergroten van de internationale afzetmarkt wil Sanquin de groeistrategie van Magister en Cellbind vormgeven.

Magister is een volledig geautomatiseerd systeem voor bloedgroepserologie. Het systeem is ontworpen voor gebruik in combinatie met Cellbind. Cellbind is een kunststof kaartje met zes kleine kolommen. Hiermee wordt vastgesteld welke bloedgroep iemand heeft en welke antistoffen er in het bloed aanwezig zijn. Cellbindkaartjes zijn voorzien van een barcode waarmee via software de juiste uitslag bij de juiste patiënt kan worden gevoegd. Alle resultaten worden naar speciale analysesoftware gestuurd. “We zijn zeer trots op Magister en Cellbind,” zegt Paul Brockhoff, marketing manager van de Divisie Reagents. “Onze divisie maakt vele producten. Sinds 2011 ligt de focus op de verkoop van de combinatie Magister en Cellbind. In hun kielzog worden andere producten voor bloedgroepserologie meeverkocht. Voor groei via de verkoop van Magister en Cellbind moesten we richting Oost-Europa en Azië. Veel West-Europese landen zijn namelijk al volledig geautomatiseerd.”

Wij richten ons daarom op landen waar laboratoria nog voornamelijk handmatig werken,” vervolgt Brockhoff. “Interessante landen voor ons zijn onder andere China, Italië en Hongarije. In 2011 zijn daar Bulgarije en Turkije bijgekomen. We hebben daarnaast ook contacten in onder andere Tsjechië, Polen en Zuid-Amerika. Dat zijn voor ons interessante markten. Veel laboratoria gaan daar vroeg of laat ook automatiseren. Daar spelen wij op in.”

Paul Brockhoff is enthousiast over de nieuwe koers die in 2011 is ingezet. “We moeten meer afzet creëren om de groeistrategie van Magister en Cellbind gestalte te geven. Het lijkt erop dat we een goede start gemaakt hebben. De focus ligt daarbij op het buitenland, omdat daar nog veel geautomatiseerd kan worden. In de toekomst zijn er ook

weer kansen voor Nederland. Analyseapparatuur moet na een aantal jaren namelijk vervangen worden. Voor de eerste automatiseringslag waren we te laat. De komende jaren willen we een inhaalslag maken.”

Sanquin Bloedvoorziening ontwikkelde samen met Siemens Healthcare Diagnostics nieuwe testkits om het opsporen van een vorm van beenmergkanker te verbeteren. In 2011 zijn de testkits op de markt gebracht. Aanvankelijk in Europa, maar de interesse ging al snel verder.

De divisie Reagents van Sanquin Bloedvoorziening produceert de tests voor Siemens. Siemens zorgt voor de wereldwijde distributie en verkoop. Samen introduceerden ze de testkits in een aantal Europese landen, waaronder ook Nederland. Aan de ontwikkeling van deze tests is vijf jaar gewerkt. Tijdens de eindontwikkeling werkte Sanquin samen met het Klinisch Chemisch en Hematologisch laboratorium van het Jeroen Bosch Ziekenhuis (JBZ) in Den Bosch.

Projectmanager Henk te Velthuis was betrokken bij de promotie van de tests. “In mei 2011 organiseerde Siemens een speciale introductiesessie op een groot internationaal congres in Berlijn. Daar hield ik samen met dr. Rein Hoedmakers, klinisch chemicus in het JBZ, in Berlijn een presentatie van de testkits. Siemens ondersteunde dat met informatiemateriaal. In september 2011 deed ik een presentatie op een webinar, een digitaal seminar. Tweehonderd geïnteresseerden logden daarop in en volgden aandachtig mijn betoog. Verdere promotie gebeurde via twee publicaties in wetenschappelijke tijdschriften.”

Samen met Siemens presenteerde Te Velthuis het gezamenlijke product in verschillende landen. “De cultuurverschillen tussen diverse landen zijn groot. Dat vroeg om een individuele aanpak per land. We inventariseerden welke klinieken veel onderzoek naar beenmergkanker doen en ook veel patiënten krijgen. Ter vergelijking hebben we die klinieken onze tests laten uitvoeren naast de bestaande tests. Tot ons groot genoegen stapten veel klinieken over op onze tests.”

De interesse beperkte zich al snel niet meer tot Europa alleen. Te Velthuis: “In Australië gebruiken inmiddels ook een aantal klinieken onze tests. En we zijn aan de slag gegaan met de registratie van de testkits in China, Japan en de VS. Ik voorzie geen probleem om aan die registratie-eisen te voldoen. De komende jaren staan dan ook in het teken van verdere implementatie van de testkits voor beenmergkanker in klinieken in die landen.”

8. Financiële resultaten en financiële positie

Bedrijfsopbrengsten

Het totaal van de bedrijfsopbrengsten steeg in 2011 met € 20,3 miljoen naar € 399,6 miljoen (+ 5%). De

belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot de bedrijfsopbrengsten kunnen als volgt worden samengevat:

- Bij de Bloedbank was sprake van een omzetstijging van € 4,1 miljoen (+3%). Bij een nagenoeg gelijkblijvende afzet van kort houdbare bloedproducten aan ziekenhuizen is dit vooral een gevolg van een toename van de prijzen met 3,2%.
- Leveringen van plasmaproducten hebben geleid tot een toename van de omzet met € 16,2 miljoen (+10%). Deze toename is vooral toe te schrijven aan de productie van Cinryze™ voor de Amerikaanse markt.
- De omzet van diagnostische dienstverlening op bloedmonsters van Nederlandse instellingen voor gezondheidszorg groeide in 2011 met € 1,3 miljoen (+7%) door een uitbreiding van de dienstverlening gecombineerd met een reguliere verhoging van de tarieven.
- Research kende een stijging van de omzet uit externe subsidie-inkomsten en contractresearch van € 1,4 miljoen (+16%). Structurele bekostiging van een voor de organisatie adequaat onderzoeksprogramma vraagt blijvende aandacht voor de externe funding.
- De omzet van Reagents is in 2011 gestegen met € 1,2 miljoen (+14%).
- De overige bedrijfsopbrengsten laten een stijging zien van € 5,1 miljoen. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door het vervallen van een aflossingsverplichting op een lening.

Bedrijfslasten

De bedrijfslasten zijn in 2011 gestegen met € 29,5 miljoen naar € 378,6 miljoen (+8%). De belangrijkste verklarende factoren hiervoor zijn:

- De kosten voor ‘Grond- en hulpstoffen’ zijn gestegen met € 7,4 miljoen (+8%), vooral door de gestegen productie van plasmaproducten en de prijsstijgingen die vanaf 2010 zijn doorgevoerd bij de aankoop van Nederlands plasma.
- De kosten voor lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenpremies zijn in 2011 toegenomen met € 9,6 miljoen (+7%). Belangrijkste oorzaak is de stijging van de formatie (+4%) in lijn met de verhoging van de activiteiten. Tevens zijn conform de CAO Sanquin 2009-2011 de salarissen verhoogd en zijn de sociale lasten en pensioenpremies verhoogd (+3%).
- De afschrijvingen op materiële vaste activa zijn gestegen met € 1,9 miljoen (+9%), voornamelijk als gevolg van een extra-afschrijving op een bedrijfspand waarvan de verwachte levensduur is verlaagd.
- De overige bedrijfskosten zijn gestegen met € 10,7 miljoen (+11%). Belangrijkste oorzaak daarvoor is de vorming van een voorziening voor de kosten van reorganisatie van de Bloedbankactiviteiten.

Resultaat

De bedrijfskosten zijn in 2011 harder gestegen dan de bedrijfsopbrengsten, met name doordat in 2011 een

voorziening is gevormd voor de reorganisatiekosten van de Bloedbankactiviteiten.

Het bedrijfsresultaat is hierdoor gedaald naar € 21,0 miljoen (-/-31%).

Per saldo werden in 2011 rentebaten gerealiseerd van € 0,4 miljoen (2010: rentelasten van € 0,1 miljoen).

De post Belastingen heeft in 2011 een negatieve invloed op het resultaat van € 0,6 miljoen. In 2010 werd een belastinglast gerapporteerd van € 1,0 miljoen.

Het Aandeel derden van -/- € 0,7 miljoen is opgenomen om het geconsolideerde resultaat van Sanquin, waarin CAF voor 100% is opgenomen, te corrigeren voor het minderheidsbelang in CAF dat niet in handen is van Sanquin.

Het bedrijfsresultaat, gecombineerd met bovengenoemde financiële baten en lasten en belastingen, leidt per saldo tot een nettoresultaat van € 20,1 miljoen, ten opzichte van € 29,3 miljoen in 2010.

De specificatie van de stijging van het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belasting is als volgt:

(* € 1.000,-)		
Toename som der bedrijfsopbrengsten		20.273
Toename grond-en hulpstoffen	-/- 7.388	
Toename salarissen en sociale lasten	-/-9.626	
Toename afschrijvingskosten	-/-1.854	
Toename overige bedrijfskosten	-/-10.679	
Toename som der bedrijfslasten		-/-29.547
Afname bedrijfsresultaat		-/-9.274

Financiële positie

De liquiditeit van de Stichting is in 2011 afgenomen. Enerzijds was sprake van positieve resultaten. Anderzijds waren veel liquiditeiten nodig ter financiering van investeringen en uitbreiding van werkkapitaal.

Het werkkapitaal van Sanquin kan als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000,-)	31-12-2011	31-12-2010
Liquide middelen	76.044	88.256
Kortlopende vorderingen	66.525	65.232
Vorraden	119.485	104.859
Kortlopende schulden	-/-69.090	-/-69.995
Werkkapitaal	192.964	188.352

Met name door de verhoging van de activiteiten bij de divisie Plasmaproducten is het werkkapitaal van de Stichting met € 4,6 miljoen gestegen naar € 193,0 miljoen.

Ten aanzien van investeringen in materiele vaste activa geldt dat deze bij voorkeur gefinancierd worden met op lange termijn voor de Stichting beschikbare middelen. Uit onderstaande specificatie blijkt dat dit is gerealiseerd:

(* € 1.000,-)	31-12-2011	31-12-2010
Materiële vaste activa	157.348	133.749
Financiering met lange termijn middelen	350.312	322.101

De financiering met lange termijn middelen kan als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000,-)	31-12-2011	31-12-2010
Groepsvermogen	301.584	281.594
Voorzieningen	18.814	9.953
Langlopende schulden	29.914	30.554
Financiering met lange termijn middelen	350.312	322.101

Uit de balans kan worden afgeleid dat de solvabiliteit (Groepsvermogen / Totaal Vermogen) van Sanquin, ondanks het hoge investeringsniveau, stabiel is gebleven op 72% ten opzichte van 2010.

9. Risico's en risicobeperking

Risicoprofiel

De activiteiten van Sanquin zijn deels gebaseerd op een publieke, door de Nederlandse overheid vastgestelde, taak. Voor het overige spelen zij zich af in een marktconforme, internationale omgeving. De goedkeuring door de Nederlandse overheid van de begroting en jaarrekening van Sanquin is wettelijk vastgelegd en richt zich primair op het publieke deel. In het marktconforme deel zijn er, vanuit de aard van die omgeving, onvermijdelijke en andere risico's dan in het publieke deel.

Sanquin besteedt veel aandacht aan een volledige en frequente informatie van overheid, afnemers en gebruikers van haar producten over dit onderwerp.

Wetenschappelijke ontwikkelingen, waardoor synthetische alternatieven voor bloedproducten worden ontwikkeld en op de markt geïntroduceerd, kunnen een bedreiging vormen voor de bedrijfseconomisch verantwoorde exploitatie van met name de bereiding van plasmaproducten.

Door het wegvallen van de vraag naar sommige producten worden er minder verschillende producten uit eenzelfde hoeveelheid grondstof geïsoleerd. Hierdoor verkleint het aantal dragers voor de gemeenschappelijke kosten van inzameling, testen en bereiden van plasmaproducten.

Voor sommige producten zijn of komen synthetische alternatieven op de markt. Hierdoor wordt voor sommige producten een daling van de afzet verwacht. Een sneller dan verwachte vervanging van plasmaproducten door synthetische alternatieven kan grote effecten hebben op het bedrijfsresultaat.

In toenemende mate is sprake van export en contractproductie van plasmaproducten. Hierdoor kan de afzet van jaar tot jaar aanzienlijk fluctueren en staat Sanquin meer dan voorheen bloot aan exportrisico's en politieke risico's die samenhangen met de landen waaraan wordt geleverd. Zonder de bijdrage van export en contractproductie kan de voorziening van plasmageneesmiddelen in Nederland in gevaar komen en duurder worden.

Bij bereiding van geneesmiddelen uit plasma speelt kwaliteitszorg een belangrijke rol. Een van de uitgangspunten is dat productiestoringen direct leiden tot het blokkeren van productiebatches om onzekerheid over de kwaliteitsborging te voorkomen. Het verder verhogen van de kwaliteitsmaatregelen verkleint de kans op productiestoringen.

Eén van de hoofdactiviteiten van Sanquin is het leveren van producten voor therapeutische toepassing bij de mens. Het inzamelen van de grondstof voor deze producten, het testen ervan en het uitvoeren van de bereiding, vinden plaats binnen een uitgebreid stelsel van nationale wetgeving en Europese richtlijnen. Sanquin voldoet aan deze wetgeving en richtlijnen, die onder andere gedetailleerde eisen stellen aan de kwaliteitszorg. De grondstof voor vele van onze producten is biologisch menselijk materiaal die om die reden een bijzonder risicoprofiel kent. Sanquin stelt alles in het werk om de veiligheid van haar producten te maximaliseren, maar is zich bewust van de beperkingen die een biologische grondstof in dit opzicht met zich meebrengt. Sanquin vindt het noodzakelijk R&D uit te voeren om de kwaliteit en betrouwbaarheid van de producten te blijven verhogen. Sanquin is een organisatie waarvan de soms zeer verschillende activiteiten in aparte divisies zijn ondergebracht. De risico's waarmee Sanquin wordt geconfronteerd worden per divisie beoordeeld en op corporate niveau vergeleken en vastgesteld. Sanquin heeft een verscheidenheid aan ICT-systemen (hardware, software, computernetwerken en datacommunicatie). De ICT-infrastructuur is ontworpen om de organisatie op een effectieve, betrouwbare en veilige manier te ondersteunen. De continuïteit van de bedrijfsprocessen is in hoge mate afhankelijk van de goede werking van de ICT-systemen. De performance en de werking van de veiligheidsmaatregelen in de ICT-omgeving wordt daarom permanent gemonitord, zodat snelle bijsturing in geval van (dreigende) verstoringen mogelijk is. Voor applicaties die tijdskritische processen ondersteunen zoals het landelijke testlaboratorium voor donaties zijn procedures ontwikkeld waarbij ingeval van technische storingen tijdelijk met alternatieve procedures gewerkt kan worden. Er is bovendien een overeenkomst

gesloten met een laboratorium in België om in geval van nood naar dat laboratorium te kunnen uitwijken. De noodprocedures worden van tijd tot tijd in de praktijk getest.

Risicobeheersing

Als werkmodel voor risicobeheersing wordt uitgegaan van het "Committee of Sponsoring Organizations" raamwerk (COSO) voor interne beheersing. De in het raamwerk opgenomen elementen zijn binnen Sanquin in belangrijke mate aanwezig.

Binnen alle divisies bestaan beleidsregels en procedures ter beheersing van geïdentificeerde risico's. De belangrijkste zijn:

- De structuur van de organisatie zoals vastgelegd in statuten, documenten over de inrichting van de organisatie, besluitvormingsprocedures van de Raad van Bestuur en divisiedirecteuren, procedures voor interne delegatie van bevoegdheden en autorisaties voor externe vertegenwoordiging van de organisatie.
- De "accounting manual" met de handleiding voor de inrichting van de financiële verslaglegging en de voor de opstelling te volgen procedures.
- Het treasury beleid waarin de beleidsregels voor het cash- en valutamanagement zijn opgenomen.
- Het kwaliteitsbeleid waarin het systeem voor kwaliteitszorg wordt beschreven.
- Project control procedures waarin verantwoordelijkheden, bevoegdheden en rapportages over uit te voeren projecten zijn vastgelegd.
- Standard Operating Procedures voor de vele uitvoeringsprocessen op uitvoeringsniveau.
- Gedragsregels en klokkenluidersregeling.
- Procedures ter voorkoming van fraude op gebied van wetenschappelijk onderzoek.
- Risico inventarisaties en evaluaties in het kader van het Arbo- en milieubeleid.
- Verzekeringen op het gebied van productaansprakelijkheid en andere bedrijfsrisico's.
- Procedures en voorzieningen ter beveiliging van de ICT-infrastructuur en back up voorzieningen in geval van technische storingen.

De organisatiestructuur en het beleid zijn gericht op heldere informatie en communicatie. Geformaliseerd werkoverleg is hiervan de belangrijke basis. Daarnaast zijn er interne mededelingen, een personeelsblad, een blad voor ziekenhuizen, een blad voor donors, een intranet en een website. De interne communicatie van financiële informatie vindt maandelijks plaats.

Managementinformatie over personeelszaken en kwaliteitszaken wordt per kwartaal binnen een geformaliseerd systeem gedistribueerd. Ook opleiding en training leveren een bijdrage aan de communicatie. Voor de verschillende divisies bestaan gestructureerde interne en externe opleidingsprogramma's. Er is een structuur voor de communicatie met vertegenwoordigers van donors en van gebruikers van de Sanquin producten en diensten,

zowel landelijk als per bloedbank divisie. Er zijn adviesraden met externe deskundigen die de Raad van Bestuur adviseren over ethiek, wetenschap, medische zaken en donorzaken.

De bewaking van de beheersingsmaatregelen vindt plaats door de periodieke maandelijks bespreking van de financiële managementinformatie door Raad van Bestuur en directeuren. De financiële rapportage wordt ook besproken met de Raad van Toezicht. Minimaal twee maal per jaar bespreekt de Raad van Bestuur bovendien de algemene gang van zaken in iedere divisie tijdens een bedrijfsbezoek. Financiën, personeelszaken, kwaliteitszaken en bouw staan standaard op de agenda. Interne regelingen voor het melden van claims en procedures door derden zijn schriftelijk vastgelegd. De Raad van Bestuur meldt claims tijdens het overleg met de Raad van Toezicht. Een bespreking van de belangrijkste risico's op strategisch niveau maakt jaarlijks deel uit van de discussie over het Middellange Termijn Plan van Sanquin. Het kwaliteitsbeleid van Sanquin is schriftelijk vastgesteld en richt zich op kwaliteitssystemen GMP en ISO. In dit verband worden de verschillende bedrijfsonderdelen frequent geïnspecteerd door de Inspectie Gezondheidszorg van het ministerie van VWS, alsmede in het kader van ISO-certificaties. Ook zijn er audits van controle-autoriteiten uit landen waar de divisie Plasmaproducten worden geleverd, zoals de Verenigde Staten, Brazilië en Turkije. Het uitvoeren van periodieke interne audits is één van de taken van de concernafdeling Kwaliteitszorg en maakt deel uit van de continue bewaking van het risicobeheersingssysteem. Periodiek vinden er externe risico inventarisaties en evaluaties plaats, incidenteel ook in verband met de productaansprakelijkheidsverzekering. De externe accountant beoordeelt in het kader van de controle van de jaarrekening het functioneren van operationele procedures. De bevindingen worden gerapporteerd aan de divisiedirecteuren en aan de Raad van Bestuur. De externe accountant rapporteert op basis van het jaarlijkse accountantsverslag aan de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht. De Raad van Bestuur verklaart door het tekenen van de "Letter of Representation" dat de verstrekte informatie volledig en juist is. De Raad van Bestuur baseert zich daarbij mede op de verklaringen van de divisiedirecteuren.

Naast de hierboven genoemde elementen zijn er diverse andere die samen het kader vormen voor de risicobeheersing. Elementen zoals integriteit, zakelijke ethiek, deskundigheid van medewerkers, stijl van leidinggeven en de wijze van delegatie van bevoegdheden en verantwoordelijkheden maken daar deel van uit. In de Sanquin gedragsregels is een aantal kernwaarden vastgelegd door de Raad van Bestuur. Het gaat daarbij om service, resultaatgerichtheid, flexibiliteit en samenwerking.

Op grond van de beschreven activiteiten verklaart de Raad van Bestuur naar beste weten dat het proces van interne risicobeheersing in het verslagjaar 2011 in het algemeen naar behoren heeft gefunctioneerd. In 2011 hebben geen grote incidenten of verstoringen van de bedrijfsprocessen

plaatsgevonden. De werkelijke effectiviteit kan slechts aan de hand van de resultaten over een langere periode worden beoordeeld. Een verdere uitbouw en completering van de beheersingsprocessen zal in de komende jaren plaats vinden, in ieder geval omdat ook de externe wereld verandert en Sanquin zich daarbij wil en moet aanpassen. Het beleid van de Raad van Bestuur blijft erop gericht het risicobeheersingssysteem voortdurend te toetsen en te verbeteren.

10. Veiligheid, kwaliteit en maatschappelijk verantwoord ondernemen

Het werk van Sanquin is diep geworteld in de Nederlandse samenleving. Sanquin draagt zorg voor voldoende en veilig bloed, en draagt daarmee een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid. De hierbij opgedane kennis wordt geëxporteerd naar zich ontwikkelende landen, om zo een veilige bloedvoorziening en transfusiegeneskunde wereldwijd te bevorderen.

Kwaliteit en veiligheid zijn erg belangrijk voor de organisatie. Het kwaliteitsbeleid strekt zich uit over alle aspecten van de bedrijfsvoering. Sanquin hanteert voor alle organisatieonderdelen een kwaliteits(management) systeem waarin wordt voldaan aan de eisen van GMP (Good Manufacturing Practices), GLP (Good Laboratory Practices) en ISO 9001:2000. Voor individuele onderdelen wordt dit aangevuld met specifieke systemen, zoals JACIE (voor het werk met stamcellen) en NedCordFact (voor het werk met navelstrengbloed). Het management beoordeelt regelmatig de werkprocessen om zeker te stellen dat deze aan eventueel veranderende omstandigheden of vereisten voldoen.

In december 2011 nam Sanquin Bloedvoorziening Trackwise in gebruik. Trackwise is een in de geneesmiddelenindustrie beproefd elektronisch managementsysteem. Hiermee heeft Sanquin alle kwaliteitmanagementinformatie snel, volledig en altijd beschikbaar.

Trackwise ondersteunt Sanquin onder andere bij het registreren en opvolgen van klachten, geconstateerde afwijkingen in producten of van vastgelegde werkwijzen, bevindingen uit audits en inspecties en de gecontroleerde implementatie van wijzigingen in gehanteerde werkwijzen, materialen en apparatuur. Sanquin schafte Trackwise aan omdat de Nederlandse overheid en buitenlandse gezondheidsinspecties strenge eisen stellen.

Sanquin doet haar uiterste best om geluidshinder, grond-, water- en luchtverontreiniging en het genereren van restmateriaal of gevaarlijke stoffen te voorkomen of zoveel

mogelijk te beperken. In de logistieke processen binnen Sanquin is volop aandacht voor de gevolgen die het werken in een streng gereguleerde GMP-omgeving met zich meebrengt. De werkgroep Energie & Milieu speelt hierbij een belangrijke rol. Zo wordt bijvoorbeeld kritisch gekeken naar de papierstroom binnen de organisatie, en wordt voor al het drukwerk van Sanquin papier gebruikt met het FSC-keurmerk.

In 2011 is bijzondere aandacht besteed aan de brandveiligheid in en rondom de gebouwen van Sanquin. Door middel van inspecties zijn de brandveiligheidsrisico's in kaart gebracht. Vervolgens zijn maatregelen genomen om de geconstateerde risico's te beperken. Waar nodig zijn bouwkundige aanpassingen verricht om eventuele verspreiding van vuur en rook tegen te gaan. Ook is het rookbeleid aangescherpt en zijn verscherpte procedures ingevoerd voor het uitvoeren van risicovol werk, zoals laswerk. Sanquin kent een hoge prioriteit toe aan de veiligheid van donors, patiënten en medewerkers. Vanaf 2008 worden alle bloed- en plasmadonaties getest met behulp van een Nucleïnezuur Amplificatietest (NAT) op de virussen HBV, HIV en HCV in minipools van zes donaties. Ontwikkelingen in het buitenland laten zien dat met de nieuwe NAT-test voor HBV vooral chronische HBV-infecties worden gevonden die met de klassieke test niet detecteerbaar zijn.

Opduikende infecties zijn infectieziekten die nog niet bekend waren en nieuw zijn ontstaan (bijvoorbeeld SARS) of die reeds bekend zijn, maar waarvan de verspreiding plotseling toeneemt of verandert. In 2011 werd Sanquin, evenals andere bloedtransfusiediensten in Europa, geconfronteerd met een toename van opduikende infecties. Het betrof vaak uitbraken of epidemieën van infecties die door insecten worden overgedragen en die door de klimaatveranderingen steeds verder naar het noorden migreren.

11. Vooruitzichten voor 2012

In 2010 is een aanvang gemaakt met een grootschalig investeringsprogramma. In dit kader is in 2011 hard gewerkt aan de nieuwbouw op de locatie in Amsterdam ten behoeve van de divisies Plasmaproducten en Research. Deze nieuwbouw zal naar verwachting in 2012 wordt opgeleverd. Tevens wordt geïnvesteerd in een upgrade van de technische processen en systemen om in de toekomst te kunnen blijven voldoen aan veiligheids- en kwaliteitseisen. Dit investeringsprogramma wordt gefinancierd uit eigen middelen. De liquide middelen van de Stichting zullen naar verwachting de komende jaren daardoor aanzienlijk dalen.

De levering van kort houdbare bloedproducten daalt in 2012 naar verwachting enigszins ten opzichte van 2011.

De prijzen van de kort houdbare bloedproducten stijgen t.o.v. 2011 met 2,0%, waardoor de omzet naar verwachting stabiel blijft. De researchbijdrage die is geïncorporeerd in de prijzen, stijgt met € 1,1 miljoen (van 4,8% naar 5,55% van de opbrengsten van de bloedbank). De kosten stijgen door de CAO-afspraken en prijsstijgingen voor grondstoffen en diensten. De minister van VWS heeft de begroting 2012 van Sanquin en de daarin opgenomen prijzen voor de kort houdbare bloedproducten goedgekeurd.

Voor de omzet van plasmaproducten wordt in 2012 een voortgaande stijging verwacht. Deze stijging wordt vooral verwacht bij de contractproductie voor derden (voornamelijk Cinryze™ voor de Amerikaanse markt). De omzet van de overige producten blijft naar verwachting stabiel. Er zullen wederom relatief grote investeringen in gebouwen en procesapparatuur plaatsvinden voor de vernieuwing van het productenpakket, maar ook voor de integratie van de productie activiteiten met de CAF. Voor de divisies Diagnostiek, Reagents en Research wordt in 2012 een lichte stijging van de opbrengsten verwacht.

Jaarrekening 2011

Geconsolideerde jaarrekening 2011

Geconsolideerde balans per 31 december 2011

(voor resultaatbestemming)

(* € 1.000,-)	Ref.	31 december 2011		31 december 2010	
		€	€	€	€
Activa					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	5	157.348		133.749	
Financiële vaste activa	6	0		0	
			157.348		133.749
Vlottende activa					
Vorraden	7	119.485		104.859	
Vorderingen	8	66.525		65.232	
Liquide middelen	9	76.044		88.256	
			262.054		258.347
			419.402		392.096
Passiva					
Groepsvermogen					
Eigen vermogen	10	282.920		262.834	
Aandeel derden	11	18.664		18.760	
			301.584		281.594
Voorzieningen	12		18.814		9.953
Langlopende schulden	13		29.914		30.554
Kortlopende schulden	14		69.090		69.995
			419.402		392.096

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2011

(* € 1.000,-)	Ref.	31 december		31 december	
		€	€	€	€
Netto-omzet	16	381.177		356.971	
Wijziging in voorraden gereed product en onderhanden werk		7.265		16.300	
Overige bedrijfsopbrengsten		11.134		6.032	
Som der bedrijfsopbrengsten			399.576		379.303
Kosten van grond- en hulpstoffen		100.114		92.726	
Lonen en salarissen	17	119.582		111.654	
Sociale lasten incl. pensioen	17	25.138		23.440	
Afschrijvingen op materiele vaste activa	21	21.857		20.003	
Overige bedrijfskosten	22	111.888		101.209	
Som der bedrijfslasten			378.579		349.032
Bedrijfsresultaat			20.997		30.271
Opbrengst materiële vaste activa	24		0		1.373
Opbrengst financiële vaste activa	24		0		133
Rentebaten	24		3.714		3.161
Rentelasten	24		-3.302		-3.291
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen			21.409		31.647
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	26		-604		-966
Aandeel derden			-719		-1.365
Resultaat na belastingen			20.086		29.316

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2011

(* € 1.000,-)	2011		2010	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Bedrijfsresultaat		20.997		30.271
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen op materiële vaste activa	21.857		20.003	
Mutatie voorzieningen	8.861		-584	
		30.718		19.419
Verandering in werkkapitaal:				
Toename Voorraden	-14.626		-12.089	
Toename Vorderingen	-1.293		-6.461	
Afname Kortlopende schulden	-901		7.029	
		-16.820		-11.341
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		34.895		38.349
Opbrengst vaste activa	0		1.506	
Overige mutaties consolidatie	-819		0	
Ontvangen interest	3.714		3.161	
Vennootschapsbelasting	-604		-966	
Betaalde interest	-3.302		-3.291	
		-1.011		410
Kasstroom uit operationele activiteiten		33.884		38.759

(* € 1.000,-)	2011		2010	
	€	€	€	€
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings materiële vaste activa	-45.456		-32.555	
Desinvesteringen materiële vaste activa	0		9.774	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-45.456		-22.781
		-11.572		15.978
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Ontvangst uit langlopende schulden	5.518		5.000	
Aflossing langlopende schulden	-6.158		-3.259	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-640		1.741
Netto kasstroom		-12.212		17.719
Toename/(afname) geldmiddelen		-12.212		17.719

Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:

(* € 1.000,-)	2011	2010
	€	€
Stand per 1 januari	88.256	70.537
Mutatie boekjaar	-12.212	17.719
Stand per 31 december	76.044	88.256

Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening

1. Algemene toelichting

1.1 Activiteiten

De activiteiten van Sanquin betreffen de bereiding en levering van lang en kort houdbare bloedproducten in Nederland alsmede bloedonderzoek in opdracht van derden. Sanquin voert tevens gesubsidieerd en contractonderzoek uit en verzorgt onderwijs in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam. In België worden door dochteronderneming CAF lang houdbare bloedproducten bereid en geleverd. In Finland wordt door Sanquin Oy voor de lokale markt de marketing verzorgd voor de lang houdbare bloedproducten. Stichting Sanquin Bloedvoorziening heeft als hoofdlocatie Plesmanlaan 125, 1066 CK te Amsterdam en is ingeschreven in de Kamer van Koophandel Amsterdam onder nummer 41217565.

1.2 Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van de Stichting Sanquin Bloedvoorziening opgenomen, haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin de Stichting Sanquin Bloedvoorziening overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum. De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Intercompany-transacties, intercompany-resultaten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om

aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de Groep.

Aangezien de winst- en verliesrekening over 2011 van de Stichting Sanquin Bloedvoorziening in de geconsolideerde jaarrekening is verwerkt, is in de enkelvoudige jaarrekening volstaan met een beperkte toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening.

De in de consolidatie begrepen vennootschappen zijn:

- Stichting Sanquin Bloedvoorziening, Amsterdam, Nederland
- CAF-DCF CVBA, Brussel, België (50,01%)
- Sanquin Oy, Helsinki, Finland (100%)
- Euroclone BV, Amsterdam, Nederland (100%)

1.3 Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van Sanquin en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

1.4 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen gemiddelde koersen. Koersverschillen met betrekking tot liquide middelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

1.5 Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het

bestuur van de Stichting Sanquin Bloedvoorziening over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de winst- en verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

2.2 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.3 Vreemde valuta

Functionele valuta

De posten in de jaarrekening van de groepsmaatschappijen worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de groepsmaatschappij voornamelijk haar bedrijfsactiviteiten uitoefent (de functionele valuta). De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's; dit zijn de functionele en presentatievaluta van Sanquin.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening. Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs

worden gewaardeerd in een vreemde valuta, worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum.

2.4 Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur.

Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Op vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering wordt niet afgeschreven tot het moment dat het activum in gebruik wordt genomen.

Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar paragraaf 2.6.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur, of lagere bedrijfswaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten. De implementatiekosten van software wordt rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Er is geen sprake van een verplichting tot herstel na afloop van het gebruik van de activa. Voor de toekomstige kosten voor groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten worden rechtstreeks in het resultaat verantwoord.

2.5 Financiële vaste activa

Deelnemingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, kan men ervan uitgaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover de Stichting Sanquin Bloedvoorziening in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaardering worden, uitgaande van de waarden bij

eerste waardering, de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de winst- en verliesrekening.

Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Effecten

De onder financiële vaste activa opgenomen effecten die bestemd zijn om de uitoefening van de werkzaamheid van de onderneming duurzaam te dienen, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. Waardeverminderingen van deze effecten worden verwerkt ten laste van de winst- en verliesrekening.

Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten leningen die tot de vervaldag zullen worden aangehouden. Deze vorderingen worden gewaardeerd tegen aflossingswaarde. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de aflossingswaarde en direct verantwoord in de winst- en verliesrekening.

2.6 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de Stichting wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is veelal gelijk aan de directe opbrengstwaarde bij verkoop.

2.7 Voorraden

Grond- en hulpstoffen en halffabricaten

De grondstoffen omvatten plasma en hulpmaterialen. Deze voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs of eventuele lagere marktwaarde. Een voorziening voor incurante voorraden is waar nodig in mindering gebracht op de waarde van de voorraad.

De halffabricaten, inclusief de per balansdatum onderhanden productie, zijn gewaardeerd tegen direct bestede kosten plus een opslag voor directe fabricagekosten, of eventuele lagere marktwaarde. Een voorziening voor incurante voorraden is waar nodig in mindering gebracht op de waarde van de voorraad.

Gereed product en handelsgoederen

De voorraad gereed product is gewaardeerd tegen de grondstofkosten plus de direct toerekenbare fabricagekosten, dan wel lagere marktwaarde. Een voorziening voor incurante voorraden is waar nodig in mindering gebracht op de waarde van de voorraad. Handelsgoederen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. Een voorziening voor incurante voorraden is waar nodig in mindering gebracht op de waarde van de voorraad.

2.8 Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

2.9 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

2.10 Aandeel derden

Het aandeel derden als onderdeel van het groepsvermogen wordt gewaardeerd tegen het bedrag van het nettobelang in de desbetreffende groepsmaatschappijen.

2.11 Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Voorzieningen personeel

De personele voorzieningen bestaan uit verplichtingen met betrekking tot bestaande afvloeiingsregelingen, reorganisatiekosten, gereserveerde en te compenseren pensioenpremies, jubileumuitkeringen, doorbetaling bij

langdurige ziekte en verplichtingen ten aanzien van de overgangsregeling persoonlijk levensfasebudget conform de CAO Sanquin.

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de boekwaarden die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. De berekening van de latente belastingvorderingen en -verplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. Latente belastingvorderingen uit hoofde van verrekenbare verschillen en beschikbare voorwaartse verliescompensatie worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee verliezen kunnen worden gecompenseerd en verrekeningsmogelijkheden kunnen worden benut. Latente belastingen worden verantwoord voor tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, deelnemingen en joint ventures, tenzij Sanquin in staat is het tijdstip van afloop van het tijdelijk verschil te bepalen en het niet waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst zal aflopen. Belastinglatenties worden gewaardeerd op nominale waarde.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen zijn met name gevormd voor de verwachte extra kosten van het uittypen van het donorbestand.

2.12 Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste waardering gewaardeerd tegen aflossingswaarde. Transactiekosten die zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden direct verwerkt in de winst- en verliesrekening. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de op dat moment geldende aflossingswaarde. Het gedeelte van de langlopende schulden dat wordt afgelost in het komende boekjaar, is opgenomen onder de kortlopende schulden.

2.13 Leasing

Bij de Stichting Sanquin Bloedvoorziening kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de Stichting ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst- en verliesrekening over de looptijd van het contract.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen kunnen al gerealiseerd worden zodra zij voorzienbaar zijn.

3.2 Opbrengstverantwoording

Verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Verlenen van diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden verwerkt indien en voorzover de betreffende diensten daadwerkelijk zijn verricht.

Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling van monetaire posten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen.

3.3 Netto-omzet

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen en na eliminatie van transacties binnen de groep.

3.4 Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit onder andere uit subsidie-opbrengsten. Subsidies worden als baten verantwoord in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de Stichting Sanquin Bloedvoorziening de condities voor ontvangst kan aantonen.

3.5 Kosten van grond- en hulpstoffen

De grond- en hulpstoffen zijn de aan de netto-omzet direct toe te rekenen verbruikte grondstoffen, alsmede kosten van fabricage tegen inkoopwaarde, dan wel bij handelsgoederen de directe inkoopwaarde. Tevens zijn hierin begrepen, indien van toepassing, de afwaardering van voorraden tot lagere marktwaarde en eventuele getroffen voorzieningen voor incurante voorraden.

3.6 Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenbijdragen worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

Sanquin maakt voor de pensioenregeling in Nederland gebruik van het Pensioenfonds Zorg & Welzijn. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddelde verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn.

De verplichtingen die voortvloeien uit de rechten van het personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Sanquin betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) van het pensioenfonds dit toelaat.

Naar de stand van ultimo maart 2012 is de dekkingsgraad van het pensioenfonds 96% (bron: website www.pfzw.nl d.d. 3 mei 2012). In 2014 dient het pensioenfonds een dekkingsgraad van tenminste 105% te hebben. Het pensioenfonds verwacht hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren. Sanquin heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Sanquin heeft daarom allen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar als last verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Pensioenregelingen van dochterondernemingen in het buitenland, die vergelijkbaar zijn met de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert, worden eveneens volgens de verplichtingenbenadering verwerkt. Van buitenlandse pensioenregelingen die niet vergelijkbaar zijn wordt een beste schatting gemaakt van de per balansdatum bestaande verplichting, op basis van een in Nederland algemeen aanvaarde actuariële waarderingsmethodiek.

3.7 Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

3.8 Bijzondere posten

Bijzondere kosten zijn baten of lasten die voortvloeien uit

gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

3.9 Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

3.10 Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst- en verliesrekening, rekening houdend met vrijgestelde winstbestanddelen, investerings- en overige faciliteiten. De belastingplicht is alleen van toepassing op het marktconforme deel van de organisatie.

4. Beheer van financiële risico's

De Stichting Sanquin Bloedvoorziening is onderhevig aan verschillende financiële risico's: prijsrisico (waaronder valutarisico, marktrisico en rente- en kasstroomrisico), kredietrisico en liquiditeitsrisico. De omvang van deze risico's in de dagelijkse bedrijfsvoering is niet zodanig dat financiële instrumenten worden gebruikt om de risico's af te dekken. Het beheer van financiële risico's wordt centraal uitgevoerd door de afdeling Concern Control op basis van beleid dat is vastgesteld door de Raad van Bestuur.

4.1 Prijsrisico

Valutarisico

De Stichting Sanquin Bloedvoorziening is voornamelijk werkzaam in de Europese Unie. Indien significante meerjarige leveringsverplichtingen worden aangegaan, zoals bij de levering van Cinryze voor de Amerikaanse markt, worden in principe prijsafspraken in Euro's gemaakt, ook als levering plaatsvindt aan landen buiten de Europese Unie.

De resterende transacties in buitenlandse valuta zijn relatief gering en eventuele daaruit resterende risico's worden derhalve niet afgedekt.

Marktrisico

De Stichting Sanquin Bloedvoorziening is onderhevig aan risico's met betrekking tot grondstof- en energieprijzen. Dit risico wordt beheerst door de afhankelijkheid van leveranciers zoveel mogelijk te verminderen, de inkoop waar mogelijk te centraliseren en zoveel mogelijk langdurige prijsafspraken te maken met leveranciers. Uitgangspunt bij het aangaan van inkooprelaties is dat gestreefd wordt naar prijsstijgingen die vallen binnen de marges van de overheidsregeling voor prijscompensatie voor budgetten in de gezondheidszorg.

Rente- en kasstroomrisico

De Stichting Sanquin Bloedvoorziening loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt de Stichting risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt de Stichting risico's over de marktwaarde.

Met betrekking tot deze vorderingen en schulden worden geen financiële derivaten met betrekking tot renterisico's gecontracteerd.

4.2 Kredietrisico

De Stichting Sanquin Bloedvoorziening heeft geen significante concentraties van kredietrisico. Verkoop van

kort houdbare bloedproducten vindt plaats aan Nederlandse ziekenhuizen. Bij de verkoop van lang houdbare bloedproducten vindt alleen verkoop plaats aan afnemers die voldoen aan de kredietwaardigheidstoets van de Stichting. Verkoop vindt plaats op basis van krediettermijnen tussen de 14 en 60 dagen. Voor grote leveringen kunnen aanvullende zekerheden worden gevraagd, waaronder vooruitbetalingen en garantiestellingen, of worden kredietverzekeringen afgesloten.

4.3 Liquiditeitsrisico

De Stichting Sanquin Bloedvoorziening maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk, worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten. Tot op heden zijn geen specifieke bankconvenanten van toepassing.

Toelichting op de balans

5. Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa worden als volgt weergegeven:

	Bedrijfs- gebouwen en - terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Vaste bedrijfs- middelen in uitvoering	Totaal
(* € 1.000,-)	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2011					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	102.220	122.946	22.886	21.899	269.951
Cumulatieve afschrijvingen	-29.765	-89.608	-16.487	-342	-136.202
Boekwaarden	72.455	33.338	6.399	21.557	133.749
Mutaties					
Investeringsen	2.571	20.053	2.617	20.215	45.456
Mutaties	3.084	16.353	176	-19.613	0
Desinvesteringen	-736	-6.764	-643	-438	-8.581
Afschrijvingen	-5.649	-13.273	-2.839	-96	-21.857
Afschrijvingen desinvesteringen	736	6.764	643	438	8.581
Saldo	6	23.133	-46	506	23.599
Stand per 31 december 2011					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	107.139	152.588	25.036	22.063	306.826
Cumulatieve afschrijvingen	-34.678	-96.117	-18.683	0	-149.478
Boekwaarden	72.461	56.471	6.353	22.063	157.348
Afschrijvingspercentages	0%-10%	10%-20%	20%-33%	0%	

Investeringsen in projecten die per balansdatum nog onderhanden zijn worden verantwoord in de kolom 'Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering'. Na oplevering worden deze projecten verantwoord als 'Bedrijfsgebouwen en terreinen', 'Machine en installaties' of 'andere vaste bedrijfsmiddelen'. De bijbehorende afboeking van 'Vaste

bedrijfsmiddelen in uitvoering' is zichtbaar als een negatieve post bij de 'Investeringsen'.

De activa staan ter vrije beschikking van de Stichting.

De actuele waarde van de vaste activa wijkt niet significant af van de boekwaarde.

De investeringen in 2011 groter dan € 1,0 miljoen in materiële vaste activa zijn:

Nieuwbouw faciliteiten Research en Plasmaproducten (gebouw Y)	€ 10,2 miljoen
Uitbreiding bestaand productiegebouw Plasmaproducten (gebouw V)	€ 3,3 miljoen
Bouw stamcellaboratorium voor Research	€ 2,1 miljoen
Installaties uitbreiding alcoholfractionering Plasmaproducten	€ 2,0 miljoen
Installaties klimaatbeheersing cleanrooms Plasmaproducten	€ 1,7 miljoen

6. Financiële vaste activa

Deelnemingen

Sanquin heeft een niet meegeconsolideerde deelneming in een andere maatschappij: Vitaleech Bioscience NV, te Rotterdam. Het aandelenbelang van Sanquin bedraagt 11%. Vitaleech ontwikkelt een middel tegen ontstekingen van het tandvlees. Het overgrote deel van de aandelen heeft

Sanquin verworven in de jaren 2000 tot en met 2005 als vergoeding voor geleverde producten en diensten ten behoeve van onderzoek door Vitaleech. Vanwege onzekerheid over de toekomstige winstgevendheid van de onderneming is het belang volledig afgewaardeerd.

7. Voorraden

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Grond- en hulpstoffen en halffabricaten	82.549	57.811
Gereed product en handelsgoederen	30.935	41.820
Onderhanden werk loonfractioneren	6.001	5.228
	119.485	104.859

De voorraden zijn toegenomen als gevolg van de uitbreiding van de activiteiten en vanwege het beleid om de voorraden grondstoffen, hulpstoffen, halffabricaten en gereed product op te hogen in verband met de hogere veiligheidsmarges bij het zekerstellen van de bloedvoorziening. Bij de waardering van de voorraden is rekening gehouden met een voorziening voor incurantheid van € 10,3 miljoen (2010: € 9,9 miljoen). De voorraden staan ter vrije beschikking van de Stichting.

Uitzondering daarop vormt het onderhanden werk met betrekking tot loonfractioneren voor derden. Bij loonfractioneren levert de contractpartij van Sanquin zelf het te fractioneren plasma aan. Dit plasma en de daaruit voortvloeiende tussen- en eindproducten blijven tijdens het gehele productieproces eigendom van de contractpartij. Als onderhanden werk wordt verantwoord de door Sanquin toegevoegde waarde per balansdatum.

8. Vorderingen

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Handelsdebiteuren	54.094	55.719
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.708	3.178
Overige vorderingen en overlopende activa	8.723	6.335
	66.525	65.232

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Handelsdebiteuren

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Handelsdebiteuren	54.188	55.903
Af: voorziening dubieuze debiteuren	-94	-184
	54.094	55.719

Belastingen en premies sociale verzekeringen

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Omzetbelasting	3.268	2.992
Sociale lasten	440	186
	3.708	3.178

Overige vorderingen en overlopende activa

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Waarborgsommen	129	134
Vooruitbetaalde kosten	3.675	1.461
Nog te ontvangen inkomsten	4.919	4.740
	8.723	6.335

Ten aanzien van de vorderingen zijn geen zekerheden verstrekt aan andere partijen.

9. Liquide middelen

De post geldmiddelen in het kasstroomoverzicht is als volgt samengesteld:

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Kas	40	35
Banktegoeden	15.360	9.817
Deposito's	60.644	78.404
	76.044	88.256

De deposito's hebben alle een resterende looptijd van minder dan een jaar.

10. Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt in de toelichting op de balans in de enkelvoudige jaarrekening nader toegelicht.

11. Aandeel derden

Het verloop van het aandeel derden is als volgt:

(* € 1.000,-)	2011 €	2010 €
Stand per 1 januari	18.760	17.396
Resultaat boekjaar	-96	1.364
Stand per 31 december	18.664	18.760

12. Voorzieningen

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Personele voorzieningen	13.062	1.516
Latente belastingverplichtingen	5.378	4.233
Overige voorzieningen	374	4.204
	18.814	9.953

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

(* € 1.000,-)	Personele voorzieningen €	Latente Belastingen €	Overige voorzieningen €	Totaal €
Stand per 1 januari 2011	1.516	4.233	4.204	9.953
Dotatie	11.727	1.145	4	12.876
	13.243	5.378	4.208	22.829
Onttrekkingen	0	0	-1.682	-1.682
Vrijval	-181	0	-2.152	-2.333
Stand per 31 december 2011	13.062	5.378	374	18.814

De personele voorzieningen bestaan uit verplichtingen met betrekking tot bestaande afvloeiingsregelingen, reorganisatiekosten, gereserveerde en te compenseren pensioenpremies, jubileumuitkeringen en doorbetaling bij langdurige ziekte. De toename van de personele voorzieningen wordt veroorzaakt door de voorziene reorganisatiekosten als gevolg van de reorganisatie van de Bloedbankactiviteiten.

Voor de verschillen tussen de fiscale en de vennootschappelijke waardering van balansposten van

CAF-DCF die leiden tot een toekomstige verplichting tot het betalen van vennootschapsbelasting, is een voorziening voor latente belastingen gevormd.

De overige voorzieningen zijn voornamelijk gevormd voor risico's ten aanzien van productaansprakelijkheid. Het deel van de voorziening dat was bestemd voor de verwachte extra kosten van het uittypen van het donorbestand is volledig besteed in 2011.

De voorzieningen zijn grotendeels als langlopend (langer dan een jaar) aan te merken.

13. Langlopende schulden

(* € 1.000,-)	Aflossingswaarde per 31-12-2011 €	Aflossingsverplichting 2012 €	Resterende looptijd > 1 jaar €	Resterende looptijd > 5 jaar €
Leningen	23.550	0	23.550	0
Schulden aan kredietinstellingen	7.656	-1.292	6.364	0
Stand per 31 december	31.206	-1.292	29.914	0

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zoals hierboven toegelicht zijn opgenomen onder de schulden op korte termijn. De waardering van de langlopende schulden tegen aflossingswaarde benadert de geamortiseerde kostprijs van de schulden.

Leningen

De opgenomen leningen betreffen:

- Een lening van de Landsteiner Stichting voor BloedtransfusieResearch (LSBR) van € 20,0 miljoen. De lening loopt tot en met 2014 en over het uitstaande bedrag is 4,75% rente verschuldigd. Ten behoeve van deze lening zijn geen zekerheden verstrekt.
- Een tweetal leningen van ViroPharma van oorspronkelijk € 12,8 miljoen ter financiering van de procesinstallaties voor de bereiding van Cinryze™. De leningen lopen tot en met 2014 en over het uitstaande bedrag is geen rente verschuldigd. Ten behoeve van deze leningen zijn geen zekerheden verstrekt. De leningen zullen worden

terugbetaald door het geven van een korting op het overeengekomen tarief voor loonproductie van Cinryze™. Bovenop de reguliere aflossingen is in 2011 een bedrag van € 2,4 miljoen kwijtgescholden door ViroPharma. Het uitstaande bedrag per 31 december 2011 bedraagt € 3,5 miljoen.

Schulden aan kredietinstellingen

Dit betreft een drietal leningen van kredietinstellingen ten behoeve van investeringen in de Belgische productiefaciliteiten. In 2011 zijn 2 nieuwe leningen opgenomen voor een totaalbedrag van € 5,5 miljoen. Daarnaast is in 2011 een bedrag afgelost van € 0,8 miljoen. De leningen hebben looptijden die variëren van 1-10 jaar en kennen rentepercentages die variëren van 2,8% tot 4,5%. Ten aanzien van de twee nieuwe leningen zijn door CAF zekerheden in de vorm van hypotheekrechten en pandrechten op de activa van CAF aan de kredietgevers verstrekt.

14. Kortlopende schulden

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Aflossingsverplichtingen	1.292	774
Salarissen en vakantiegeld	13.561	12.488
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	29.740	35.378
Belastingen en premies sociale verzekeringen	6.392	5.832
Pensioenpremies	1.380	1.438
Overige schulden en overlopende passiva	16.725	14.085
Stand per 31 december	69.090	69.995

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar.

15. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Per balansdatum zijn door Sanquin investeringsverplichtingen aangegaan van € 40,1 miljoen. Het betreft investeringen voor de nieuwbouw ten behoeve van de uitbreiding van de huisvesting van de divisies Plasmaproducten en Research en procesapparatuur voor de bereiding van plasmaproducten en laboratoriumapparatuur. De investeringsverplichtingen kennen voor ongeveer de helft een looptijd van minder dan een jaar, en zijn voor de andere helft aangegaan voor een termijn tot maximaal 5 jaar.

Sanquin huurt op vele locaties afnamecentra. De jaarlijkse huurverplichting die daarmee samenhangt, bedraagt € 1,2 miljoen. De diverse huurcontracten kennen looptijden tussen de 1 en 5 jaar.

Met name ten behoeve van het wagenpark zijn leasecontracten afgesloten met een jaarlijkse financiële verplichting ter hoogte van € 0,5 miljoen. Leasecontracten kennen een maximale looptijd van 5 jaar.

Aan diverse contractpartijen zijn bankgaranties verstrekt ter waarde van € 2,2 miljoen.

Toelichting winst- en verliesrekening

16. Netto-omzet

De netto-omzet kan als volgt worden onderscheiden naar geografische gebieden:

(* € 1.000,-)	2011 €	2010 €
Nederland	259.747	246.444
Buiten Nederland	121.430	110.527
	381.177	356.971

De netto-omzet is voorts naar de belangrijkste categorieën te onderscheiden:

(* € 1.000,-)	2011 €	2010 €
Omzet Bloedbanken	162.430	158.365
Omzet Plasmaproducten	179.708	163.506
Omzet Diagnostiek	19.634	18.305
Omzet Reagents	9.364	8.192
Omzet Research en Pharmaceutical Services	10.041	8.603
	381.177	356.971

17. Lonen en salarissen

(* € 1.000,-)	2011 €	2010 €
Lonen en salarissen	119.582	111.654
Sociale lasten	16.353	14.889
Pensioenlasten	8.785	8.551
	144.720	135.094

De kosten voor lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenpremies zijn in 2011 toegenomen met € 9,6 miljoen. Belangrijkste oorzaak is de stijging de salarissen conform de CAO Sanquin 2009-2011. Tevens zijn de sociale lasten en pensioenpremies verhoogd. Tenslotte is de formatie bij de divisie Plasmaproducten gestegen in lijn met de verhoging van de omzet.

18. Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2011 waren gemiddeld 2.545 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2010: 2.439). Hiervan zijn er 207 werkzaam in het buitenland (2010: 191).

19. Beloning Raad van Bestuur

(* € 1.000,=)

De totale beloning, inclusief sociale lasten en pensioenpremies, van de Raad van Bestuur bedraagt € 773. In 2010 bedroeg de totale beloning van de Raad van Bestuur € 861. De specificatie is als volgt:

2011	Beloning	Sociale lasten	Pensioenpremies
T.J.F. Buunen	263	5	29
H.J.C. de Wit	230	5	25
R.A.W. van Lier	190	7	20

2010	Beloning	Sociale lasten	Pensioenpremies
T.J.F. Buunen	258	5	28
H.J.C. de Wit	226	5	24
R.A.W. van Lier (vanaf 1-9-2010)	62	2	7
E. Briët (tot en met 31-7-2010)	222	2	20

De salarissen van de Raad van Bestuur zijn in 2011 aangepast op basis van de CAO Sanquin. De beloning van de Raad van Bestuur sluit aan bij de Beloningscode Bestuurders in de Zorg.

20. Beloning Raad van Toezicht

(* € 1.000,=)

De betaling aan de Raad van Toezicht bedraagt € 30 (2010: € 30) en kan als volgt worden gespecificeerd:

	2011	2010
B. Löwenberg	7	7
J.C.M. Schönfeld (tot en met 30-9-2011)*	0	0
J.H. Schraven	16	16
L.J. Gunning-Schepers (tot en met 31-8-2010)*	0	0
M.J. van Rijn	7	7
F.C. Breedveld (vanaf 1-9-2010) *	0	0

*) Voor sommige leden van de Raad van Toezicht stort Sanquin de vergoeding direct naar een goed doel of de werkgever. In 2011 ging het hierbij om € 12.

21. Afschrijvingen op en overige waardeveranderingen van materiële vaste activa

(* € 1.000,-)	2011 €	2010 €
Materiële vaste activa (paragraaf 5)	21.857	20.003
	21.857	20.003

22. Overige bedrijfskosten

(* € 1.000,-)	2011 €	2010 €
Overige personeelskosten	20.611	7.635
Huisvestingskosten	16.678	15.623
Donorkosten	3.605	3.913
Transportkosten	3.869	4.006
Algemene kosten	67.125	70.032
	111.888	101.209

De overige bedrijfskosten zijn gestegen met € 10,3 miljoen. Belangrijkste oorzaak daarvoor is de vorming van een voorziening voor de reorganisatie van de Bloedbankactiviteiten.

23. Accountantshonoraria

De volgende bedragen aan accountantshonorarium voor de dienstverlening door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. zijn ten laste van het resultaat gebracht:

(* € 1.000,-)	2011 €	2010 €
Controle van de jaarrekening	308	317
Andere controlewerkzaamheden	18	6
Fiscale Advisering	0	3
Andere niet-controlediensten	0	0
	326	326

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de vennootschap en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties).

24. Financiële baten en lasten

(* € 1.000,-)	2011 €	2010 €
Opbrengst van materiële vaste activa	0	1.373
Opbrengst van financiële vaste activa	0	133
Rentebaten	3.714	3.161
Rentelasten	-3.302	-3.291
	412	1.376

De opbrengst van materiële vaste activa in 2010 betreft een boekwinst die gerealiseerd is bij de verkoop van een pand in Leiden.

De opbrengst van financiële vaste activa in 2010 betreft een herrekening van de boekwinst op de verkoop van aandelen in CAF-DCF die in 2008 is verantwoord. Deze herrekening werd opportuun door contractuele afspraken daarover in verband met de vrijval van de Tax Busquin-verplichtingen bij CAF.

25. Kosten van onderzoek en ontwikkeling

De ten laste van het resultaat over 2011 gebrachte kosten van onderzoek en ontwikkeling bedragen € 27,0 miljoen (2010: € 18,8 miljoen).

26. Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

De Stichting Sanquin Bloedvoorziening heeft een non-profitdoelstelling. Ten aanzien van de marktconforme activiteiten van de Stichting zijn afspraken gemaakt met de fiscale autoriteiten over de vaststelling van het belastbare bedrag en de daarover verschuldigde vennootschapsbelasting.

Enkelvoudige jaarrekening 2011

Balans per 31 december 2011

(voor resultaatbestemming)

(* € 1.000,-)	Ref.	31 december 2011		31 december 2010	
		€	€	€	€
Activa					
Vaste activa					
Materiele vaste activa		128.912		110.900	
Financiële vaste activa	28	18.846		18.902	
			147.758		129.802
Vlottende activa					
Vorraden		89.390		80.489	
Vorderingen	29	58.491		49.143	
Liquide middelen	30	74.971		85.990	
			222.852		215.622
			370.610		345.424
Passiva					
Eigen vermogen	31				
Stichtingskapitaal		1.957		1.957	
Bestemmingsreserve	32	16.031		15.540	
Overige reserves		244.846		216.021	
Resultaat boekjaar		20.086		29.316	
			282.920		262.834
Voorzieningen	33		13.408		4.386
Langlopende schulden	34		23.550		28.898
Kortlopende schulden	35		50.732		49.306
			370.610		345.424

Winst- en verliesrekening over 2011

(* € 1.000,-)	Ref.	31 december		31 december	
		€	€	€	€
			2011	2010	
Netto-omzet		327.700		308.152	
Wijziging in voorraden gereed product en onderhanden werk		1.853		14.649	
Overige bedrijfsopbrengsten		8.773		5.660	
Som der bedrijfsopbrengsten			338.326		328.461
Kosten van grond- en hulpstoffen		75.796		75.813	
Lonen en salarissen		106.794		101.659	
Sociale lasten incl. pensioen		20.880		19.994	
Afschrijvingen op materiële vaste activa		17.491		16.372	
Overige bedrijfskosten		97.678		88.092	
Som der bedrijfslasten			318.639		301.930
Bedrijfsresultaat			19.687		26.531
Opbrengst materiële vaste activa			0		1.373
Opbrengst financiële vaste activa			0		133
Rentebaten			3.692		3.120
Rentelasten			-3.127		-3.142
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen			20.252		28.015
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening			-110		-106
Resultaat deelnemingen			-56		1.407
Resultaat na belastingen			20.086		29.316

Toelichting op de balans en winst- en verliesrekening

27. Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde in overeenstemming met paragraaf 2.5 van de geconsolideerde jaarrekening. Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

28. Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000,-)	Deelnemingen in groepsmaatschappijen	Totaal €
Stand per 1 januari 2011	18.902	18.902
Investerings	0	0
Resultaat deelnemingen	-56	-56
Desinvesteringen	0	0
Stand per 31 december 2011	18.846	18.846

Lijst deelnemingen

De rechtstreeks door Stichting Sanquin Bloedvoorziening gehouden deelnemingen zijn:

	Aandeel in geplaatst kapitaal in %
Volledig geconsolideerd	
CAF-DCF cbva, Brussel	50,01
Sanquin Oy, Helsinki	100,00
Euroclone BV, Amsterdam	100,00

De volledig geconsolideerde deelnemingen kwalificeren als verbonden partijen waarop door de Stichting Sanquin Bloedvoorziening beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend.

De Stichting heeft zich niet garant gesteld voor de schulden van de geconsolideerde deelnemingen en heeft daar ook geen verplichting of voornemen toe.

	Aandeel in geplaatst kapitaal in %
Overige kapitaalbelangen die niet als deelneming kwalificeren	
Vitaleech BV, Rotterdam	11,00

29. Vorderingen

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Debiteuren	46.771	40.937
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.252	2.923
Overige vorderingen en overlopende activa	8.468	5.283
	58.491	49.143

30. Liquide middelen

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Kas	40	35
Banktegoeden	14.288	9.451
Deposito's	60.643	76.504
	74.971	85.990

31. Eigen vermogen

(* € 1.000,-)	Stichtings- kapitaal €	Bestemmings- reserve €	Algemene reserve €	Onverdeelde winst €	Totaal €
Stand per 1 januari 2011	1.957	15.540	216.021	29.316	262.834
Mutaties					
Resultaat lopend boekjaar	0	0	0	20.086	20.086
Winstbestemming	0	491	28.825	-29.316	0
Overige mutaties reserves	0	0	0	0	0
Stand per 31 december 2011	1.957	16.031	244.846	20.086	282.920

32. Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserve betreft geheel de Egalisatiereserve research. Deze reserve is oorspronkelijk gevormd uit de positieve exploitatiesaldo's van de voormalige research Stichting dr. Karl Landsteiner die bij de fusie is opgegaan in Sanquin. Met ingang van 2004 zijn hieraan toegevoegd de

nog uit te geven kosten voor product- en procesontwikkeling voor kort houdbare bloedproducten. Voor deze uitgaven zijn al toezeggingen gedaan op interne projecten. Conform het besluit van de Raad van Bestuur aangaande de bestemming van het resultaat 2010 is per saldo € 0,5 miljoen ten gunste gebracht van de bestaande reserve.

33. Voorzieningen

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Personele voorzieningen	13.062	1.516
Overige voorzieningen	346	2.870
	13.408	4.386

De personele voorzieningen bestaan uit verplichtingen met betrekking tot bestaande afvloeiingsregelingen, reorganisatiekosten, gereserveerde en te compenseren pensioenpremies, jubileumuitkeringen en doorbetaling bij langdurige ziekte. De toename van de personele voorzieningen wordt veroorzaakt door de voorziene reorganisatiekosten als gevolg van de reorganisatie van de Bloedbankactiviteiten.

De overige voorzieningen zijn voornamelijk gevormd voor risico's ten aanzien van productaansprakelijkheid. Het deel van de voorziening dat was bestemd voor de verwachte extra kosten van het uittypen van het donorbestand is volledig besteed in 2011.

De voorzieningen zijn grotendeels als langlopend (langer dan een jaar) aan te merken.

34. Langlopende schulden

(* € 1.000,-)	Aflossingswaarde per 31-12-2011 €	Aflossingsverplichting 2012 €	Resterende looptijd > 1 jaar €	Resterende looptijd > 5 jaar €
Leningen	23.550	0	23.550	0
Schulden aan kredietinstellingen	0	0	0	0
	23.550	0	23.550	0

35. Kortlopende schulden

(* € 1.000,-)	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Salarissen en vakantiegeld	11.588	10.716
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	24.260	23.700
Belastingen en premies sociale verzekeringen	5.645	4.934
Pensioenpremies	1.334	1.389
Overige schulden en overlopende passiva	7.905	8.567
	50.732	49.306

36. Verbonden partijen

De transacties tussen de Stichting Sanquin Bloedvoorziening en de met haar verbonden partijen CAF-DCF, Sanquin Oy en Euroclone betreffen met name plasmafractionering die Sanquin en CAF-DCF voor elkaar uitvoeren. De prijzen die daarbij worden doorberekend zijn marktconform.

Raad van Bestuur

Dr. Ir. T.J.F. Buunen
Drs. H.J.C. de Wit
Prof. Dr. R.A.W. van Lier

Raad van Toezicht

Mr. J.H. Schraven
Prof. Dr. F.C. Breedveld
Prof. Dr. B. Löwenberg
Drs. M.J. van Rijn

Overige gegevens

Voorstel resultaatbestemming

De Raad van Bestuur heeft besloten om het resultaat na belasting van € 20,1 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve.

In 2011 bedroeg het verschil tussen de middelen opslag op de prijzen voor kort houdbare bloedproducten verkregen middelen voor product- en procesontwikkeling van € 9,6 miljoen en de daadwerkelijke researchuitgaven ten behoeve van product- en procesontwikkeling van € 9,8 miljoen per saldo € 0,2 miljoen. De Raad van Bestuur heeft besloten dit verschil tussen researchuitgaven en verkregen middelen van € 0,2 miljoen te onttrekken aan de bestemmingsreserve egalisatie research en toe te voegen aan de algemene reserve.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum te melden.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht nevenfuncties Raad van Bestuur

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste nevenfuncties opgenomen van de leden van de Raad van Bestuur van Sanquin Bloedvoorziening.

Dr. ir. T.J.F. Buunen (1949)

Hoofdfunctie:

- voorzitter Raad van Bestuur Sanquin.

Nevenfuncties:

- penningmeester bestuur Stichting Medisch Centrum Slotervaart
- voorzitter Raad van Toezicht Sanquin Oy te Helsinki (geconsolideerd in jaarrekening Sanquin)
- voorzitter Raad van Bestuur CAF te Brussel (geconsolideerd in jaarrekening Sanquin)
- bestuurslid International Plasmafractionation Association
- gedelegeerd Commissaris Euroclone b.v. te Amsterdam (geconsolideerd in jaarrekening Sanquin)
- directeur Landsteiner Stichting voor Bloedtransfusie Research
- penningmeester Stichting Joghem van Loghem
- voorzitter Raad van Toezicht Bevolkingsonderzoek Midden-West
- lid Raad van Toezicht Bioprimatencentrum

Drs. H.J.C. de Wit (1953)

Hoofdfunctie:

- vicevoorzitter Raad van Bestuur Sanquin.

Nevenfuncties:

- voorzitter executive board European Blood Alliance;
- lid dagelijks bestuur van het Committee of Experts on Blood Transfusion van het EDQM (European Directorate on the Quality of Medicines) van de Raad van Europa;
- bestuurslid Stichting IDTM;
- bestuurslid Stichting Tekke Huizinga Fonds;
- lid Board of Directors American Blood Centers
- member of a communication platform for medical advisors at Fresenius
- EMEA customer panel member at Caridian BCT

Prof.dr. R.A.W. van Lier (1956)

Hoofdfunctie:

- lid Raad van Bestuur Sanquin

Nevenfuncties:

- hoogleraar experimentele immunologie AMC-UvA;
- bestuurslid Stichting Immunovalley
- voorzitter Nederlandse Vereniging voor Immunologie
- lid van de council van de 'International Union of Immunological Societies'
- secretaris wetenschappelijke adviesraad MS Research
- lid wetenschappelijke adviesraad Nederlands Astma Fonds
- lid wetenschappelijke adviesraad Landsteiner Stichting voor Bloedtransfusie Research
- lid wetenschappelijke en medische adviesraad Immunobank NV

Bij het aanvaarden van nieuwe nevenfuncties vraagt de Raad van Bestuur steeds toestemming van de Raad van Toezicht.

Bijlage 2: Overzicht nevenfuncties Raad van Toezicht

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste nevenfuncties opgenomen van de leden van de Raad van Toezicht van Sanquin Bloedvoorziening.

Mr. J.H. Schraven (1942),

voorzitter vanaf mei 2006, benoemd mei 2006, aftredend mei 2014, niet herbenoembaar.

Hoofdfunctie:

- president-commissaris Tata Steel Nederland B.V. en non executive director Tata Steel Limited (India).

Nevenfuncties:

- voorzitter bestuur Nederlands Normalisatie Instituut;
- lid bestuur Carnegie Stichting;
- voorzitter bestuur Stichting Internationale Longevity Centre/Zorg voor Later;
- voorzitter bestuur SEO Economisch Onderzoek
- voorzitter raad van commissarissen van Stork B.V., NUON Energy B.V. en BNP Paribas OBAM N.V.

Drs. M.J. van Rijn (1956),

benoemd mei 2008, aftredend mei 2012, herbenoembaar.

Hoofdfunctie:

- voorzitter Executive Committee PGGM;

Nevenfuncties:

- lid RvC Rijnland Zorggroep
- lid adviesraad Nederlandse Zorgautoriteit
- voorzitter Raad van Commissarissen Cardea
- voorzitter Raad van Commissarissen Espria
- lid Bestuur Stichting Steun Alzheimercentrum
- voorzitter bestuur De Groene Zaak

Drs. J.C.M. Schönfeld (1949),

benoemd oktober 2003, afgetreden oktober 2011.

Nevenfuncties:

- lid Raad van Commissarissen Arcadis N.V.
- lid Raad van Commissarissen Brunel International N.V.
- lid Raad van Commissarissen S&B Industrial Minerals S.A. Athene, Griekenland
- lid Raad van Toezicht Technische Universiteit Delft
- lid Raad van Toezicht Hogeschool der Kunsten Den Haag
- bestuurslid "Vereniging Effectenuitgevende Ondernemingen" (VEUO)
- lid van AFM commissie Financial Reporting

Prof. dr. B. Löwenberg (1946),

benoemd mei 2005, aftredend mei 2013, niet herbenoembaar.

Hoofdfunctie:

- hoogleraar Hematologie Erasmus MC Rotterdam.

Nevenfuncties:

- lid Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW);
- wetenschappelijk directeur Skyline Diagnostics B.V.
- lid van de Gezondheidsraad
- lid Internationale Wetenschappelijke Adviesraad, Lund Strategic Center for Stem Cell Biology and Cell Therapy, Lund University, Zweden
- lid External Scientific Advisory Board Tumorzentrum Ludwig Heilmeyer-Comprehensive Cancer Center, Freiburg
- lid International Scientific Advisory Board, Department of Biomedicine, Universiteit Basel
- vice-voorzitter bestuur en voorzitter Internationale Wetenschapscommissie, European School of Hematology, Parijs

Prof.dr. F. C. Breedveld (1950),

benoemd september 2010, aftredend september 2014, herbenoembaar.

Hoofdfunctie:

- voorzitter Raad van Bestuur Leids Universitair Medisch Centrum

Nevenfuncties:

- voorzitter Stichting Curium
- voorzitter Stichting Trombosedienst Leiden e.o.
- voorzitter Stichting Houdster van Aandelen Medipark B.V.
- lid bestuur Stichting Leiden Bio Science Park
- lid algemeen bestuur Leids Universiteits Fonds
- lid bestuur Bontius Stichting
- voorzitter Raad van Toezicht Stichting Ipse de Bruggen
- lid Raad van Toezicht VeerStichting

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Bestuur en Raad van Toezicht van Stichting Sanquin Bloedvoorziening

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag op pagina 19 tot en met 45 opgenomen jaarrekening 2011 van Stichting Sanquin Bloedvoorziening te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2011 en de geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2011 en de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Sanquin Bloedvoorziening per 31 december 2011 en van het resultaat over 2011 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 24 mei 2012
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
A.J.M. Loogman RA

Colofon**Uitgave**

Stichting Sanquin Bloedvoorziening
Plesmanlaan 125
1066 CX Amsterdam
(020) 512 30 00

KvK Amsterdam 41217565
Amsterdam, juni 2012

Concerncontroller

Drs. R. van den Braak RA

Vormgeving

def., Amsterdam

Teksten

Sanquin Bloedvoorziening, Tekstschrijvers.nl

Drukwerk

Adel Print Almere

De gegevens voor deze jaarrekening zijn met grote
zorgvuldigheid verzameld.

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden
ontleend.

